

Praktisch Burgerlijk Procesrecht

Noordhoff

Prof. mr. dr. C. Phillips
Mr. J.P.H. Timmermans

6^e druk

Praktisch Burgerlijk Procesrecht

Prof. mr. dr. C. Phillips

Mr. J.P.H. Timmermans

Zesde druk

Noordhoff

Ontwerp omslag: G2K Creative Agency (Groningen/Amsterdam)

Omslagillustratie: Charlotte Phillips

Beeldresearch: B en U International Picture Service, Amsterdam

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen of via het contactformulier op www.mijnnoordhoff.nl.

De informatie in deze uitgave is uitsluitend bedoeld als algemene informatie. Aan deze informatie kunt u geen rechten of aansprakelijkheid van de auteur(s), redactie of uitgever ontlenen.

0 / 22

© 2022 Noordhoff Uitgevers bv, Groningen/Utrecht, Nederland.

Deze uitgave is beschermd op grond van het auteursrecht. Wanneer u (her)gebruik wilt maken van de informatie in deze uitgave, dient u vooraf schriftelijke toestemming te verkrijgen van Noordhoff Uitgevers bv. Meer informatie over collectieve regelingen voor het onderwijs is te vinden op www.onderwijsauteursrecht.nl.

This publication is protected by copyright. Prior written permission of Noordhoff Uitgevers bv is required to (re)use the information in this publication.

ISBN (ebook) 978-90-01-29904-0

ISBN 978-90-01-29903-3

NUR 820

Woord vooraf

Praktisch Burgerlijk Procesrecht is geschreven voor studenten van juridische bacheloropleidingen. Het boek doet zijn naam eer aan door de buitengewoon praktische opzet. De pakkende voorbeelden, intermezzo's, artikelen en figuren maken de theorie begrijpelijk en toegankelijk. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting en een aantal studie-eindvragen. Dat zijn toepassingsvragen waarmee studenten kunnen vaststellen of ze de theorie in de praktijk kunnen brengen. Er staan voorbeeldantwoorden op de website bij het boek.

Door een heldere uitleg van de theorie aan de hand van actuele praktijkvoorbeelden kunnen studenten in een relatief korte periode een goede basiskennis van het burgerlijk procesrecht opdoen.

Praktisch Burgerlijk Procesrecht behandelt de volgende onderwerpen:

- Basisbeginselen en deelnemers van het burgerlijk procesrecht
- Dagvaardingsprocedure in eerste aanleg
- Verzoekschriftprocedure in eerste aanleg
- Kortgedingprocedure
- Bewijs
- Vonnissen, beschikkingen en rechtsmiddelen
- Kosten juridische procedure en rechtsbijstand
- Executie en beslag
- Alternatieve geschillenbeslechting

Aanvullende informatie staat op www.burgerlijkprocesrecht.noordhoff.nl.

Januari 2022

Charlotte Phillips

Serie Praktisch Recht

Praktisch Arbeidsrecht
Praktisch Bedrijfsrecht
Praktisch Bestuursprocesrecht
Praktisch Bestuursrecht
Praktisch Bijzondere Overeenkomstenrecht
Praktisch Burgerlijk Procesrecht
Praktisch Consumentenrecht
Praktisch Europees recht
Praktisch Fiscaalrecht
Praktisch Gezondheidsrecht
Praktisch Goederenrecht
Praktisch Internationaal recht
Praktisch Omgevingsrecht
Praktisch Ondernemingsrecht
Praktisch Personen- en Familierecht
Praktisch Staatsrecht
Praktisch Straf(proces)recht
Praktisch Verbintenissenrecht

Inhoud

Inleiding 7

1 Basisbeginselen en deelnemers burgerlijk procesrecht 9

- 1.1 Functies burgerlijk procesrecht 11
- 1.2 Bronnen en algemene uitgangspunten 15
- 1.3 Procespartijen 23
- 1.4 Rechtsbijstandverleners en gerechtsdeurwaarder 25
- 1.5 Griffier, gerechtssecretaris en rechter 29
- Samenvatting 38
- Studie-eindvragen 41

2 Dagvaardingsprocedure in eerste aanleg 43

- 2.1 Inleiding en bevoegdheid rechter 44
- 2.2 Dagvaarding 53
- 2.3 Verloop van de procedure 68
- 2.4 Kantonzaken: enkele verschillen 75
- 2.5 Afwijkingen van de reguliere procedure 75
- Samenvatting 84
- Studie-eindvragen 87

3 Verzoekschriftprocedure in eerste aanleg 89

- 3.1 Inleiding en bevoegdheid rechter 90
- 3.2 Verzoekschrift 94
- 3.3 Verloop van de procedure 97
- 3.4 Afwijkingen van de reguliere procedure 102
- 3.5 Bijzondere verzoekschriftprocedures 103
- Samenvatting 105
- Studie-eindvragen 107

4 Kortgedingprocedure 109

- 4.1 Inleidende opmerkingen 110
- 4.2 Eisen die aan een kort geding worden gesteld 114
- 4.3 Verloop van de procedure 117
- 4.4 Bijzonderheden en rechtsmiddelen 119
- Samenvatting 121
- Studie-eindvragen 122

5	Bewijs	123
5.1	Uitgangspunten van het bewijsrecht	124
5.2	Bewijsaanbod en bewijsopdracht	127
5.3	Bewijs in verzoekschrift- en kortgedingprocedures	127
5.4	Bewijslastverdeling	128
5.5	Bewijsmiddelen	135
	Samenvatting	142
	Studie-eindvragen	144
6	Vonnissen, beschikkingen en rechtsmiddelen	147
6.1	Soorten vonnis	148
6.2	Opbouw en functie vonnis	153
6.3	Beschikking	155
6.4	Soorten rechtsmiddelen	156
6.5	Gewone rechtsmiddelen	159
6.6	Buitengewone rechtsmiddelen	177
	Samenvatting	179
	Studie-eindvragen	181
7	Kosten juridische procedure	185
7.1	Kosten van een procedure	186
7.2	Gesubsidieerde rechtsbijstand	195
	Samenvatting	202
	Studie-eindvragen	204
8	Executie en beslag	205
8.1	Algemene regels bij executie	206
8.2	Executiemiddelen	211
8.3	Gevolgen van het beslag	217
8.4	Onderscheid in beslagsoorten	219
8.5	Einde van het beslag	227
	Samenvatting	227
	Studie-eindvragen	229
9	Alternatieve geschillenbeslechting	231
9.1	Arbitrage	232
9.2	Bindend advies	239
9.3	Mediation	243
	Samenvatting	248
	Studie-eindvragen	250
	Bronnen	252
	Over de auteurs	253
	Register	255

Inleiding

Gelijk *hebben* is iets anders dan gelijk *krijgen*. Aan de rechtsstaat waarin we leven en de wetten die daarin gelden, kun je allerlei rechten ontleen. Zo heb je in beginsel recht op schadevergoeding wanneer een ander jou schade toebrengt. Maar hoe kun je die schadevergoeding claimen? En je hebt in principe recht op nakoming van een overeenkomst door degene met wie je die overeenkomst bent aangegaan. Maar hoe zorg je ervoor dat die ander zijn verplichtingen daadwerkelijk nakomt wanneer hij dat weigert?

Alleen de praktijkjurist met kennis van het burgerlijk procesrecht kan dergelijke vragen beantwoorden. Kennis van dit rechtsgebied is dan ook onmisbaar. Zonder te weten hoe we onze rechten uiteindelijk kunnen afdwingen, hebben we niets aan die rechten. Hoe wordt een civiele procedure opgestart? Welke soorten civiele procedures zijn er allemaal en welke procedure kan (of moet) in welke zaak worden gevoerd? Bij welke rechter moet dan worden aangeklopt? Welke processtukken moeten worden opgesteld en welke praktische stappen moeten worden doorlopen? En wat kost het voeren van een procedure eigenlijk? Deze belangrijke vragen – en vele andere – worden in dit boek behandeld.

In dit boek wordt een zo volledig mogelijk overzicht van het burgerlijk procesrecht geschetst: van het opstarten tot en met de tenuitvoerlegging. Hierbij zijn de diverse onderwerpen afgestemd op de toekomstige beroepspraktijk van juridische bachelorstudenten. Dat zorgt er automatisch voor dat dit boek geen naslagwerk is, waarin alle ins en outs van het burgerlijk procesrecht tot in detail zijn uitgewerkt. In plaats daarvan is het een praktisch studieboek, waarmee de (toekomstige) praktijkjurist direct aan de slag kan. Sommige onderwerpen, zoals de procedure in eerste aanleg, worden uitvoerig behandeld omdat deze voor de beroepspraktijk zeer relevant zijn. Andere onderwerpen worden juist minder uitgebreid behandeld of zijn bewust achterwege gelaten.

Elk hoofdstuk begint met een openingscasus die als een rode draad door het hoofdstuk loopt. De theorie wordt uitgelegd aan de hand van praktijkvoorbeelden, nieuwsberichten, modelprocesstukken, schema's en figuren. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting en een aantal studie-eindvragen. Dit zijn praktijkgerichte toepassingsvragen. Met deze opzet wordt de theorie tot leven gebracht en wordt de lezer stap voor stap meegenomen door de verschillende onderdelen van het burgerlijk procesrecht.

Praktisch Burgerlijk Procesrecht bestaat uit negen hoofdstukken. Hoofdstuk 1 behandelt een aantal basisbeginselen en de diverse

deelnemers met hun rollen en taken in het burgerlijk procesrecht. In hoofdstuk 2 wordt uitgebreid ingegaan op de dagvaardingsprocedure, gevolgd door de verzoekschriftprocedure in hoofdstuk 3. Dit zijn de belangrijkste procedures in het civiele recht. In hoofdstuk 4 komt het kort geding aan bod: een bijzondere procedure voor spoedeisende zaken. Daarna bespreken we in hoofdstuk 5 het bewijsrecht. In hoofdstuk 6 maken we kennis met de diverse uitspraken die een rechter kan doen en de verschillende rechtsmiddelen die hiertegen kunnen worden ingesteld. In hoofdstuk 7 zien we wat de kosten zijn die procedures met zich mee (kunnen) brengen. Hoofdstuk 8 staat in het teken van het executie- en beslagrecht. Ten slotte kijken we in hoofdstuk 9 naar alternatieve manieren om een geschil te beslechten.

1

Basisbeginselen en deelnemers burgerlijk procesrecht

- 1.1 Functies burgerlijk procesrecht
 - 1.2 Bronnen en algemene uitgangspunten
 - 1.3 Procespartijen
 - 1.4 Rechtsbijstandverleners en gerechtsdeurwaarder
 - 1.5 Griffier, gerechtssecretaris en rechter
- Samenvatting
Studie-eindvragen

Hoe gaan we dit oplossen?

Lucas van Maanen koopt de nieuwste telefoon bij Future Phones bv. Twee weken later doet de telefoon het echter niet meer. Lucas, onaangenaam verrast, gaat onmiddellijk terug naar Future Phones en legt de verkoopmedewerker uit dat zijn telefoon niet meer werkt. De batterij van de telefoon is vol, de telefoon is niet gevallen en er is ook niets anders vreemds mee gebeurd. De verkoopmedewerker bekijkt het toestel en meldt vervolgens vrijwel meteen dat het defect toch echt het probleem van Lucas is. Hij zal een nieuwe telefoon moeten kopen. Lucas is meer dan verbaasd. Hij heeft als koper toch altijd recht op reparatie of vervanging van een defect product? De verkoopmedewerker van Future Phones wil echter nergens van weten. Ook de bedrijfsleider, die er op aandringen van Lucas bij wordt gehaald, stelt zich op het standpunt dat het defect aan de telefoon aan Lucas zelf te wijten moet zijn. Boos verlaat Lucas de winkel. Dit kan toch niet zomaar? Hoe gaat hij dit nu oplossen?

Lucas zit met nog een probleem. Hij heeft de voorgedij over Yara, zijn 16-jarige zusje. Wanneer Yara een scooter wil aanschaffen, geeft Lucas haar toestemming om een persoonlijke lening af te sluiten bij Carcredit bv. Lucas spreekt duidelijk met Yara af dat zij de maandelijkse terugbetalingen aan Carcredit zelf voor haar rekening neemt en dit zal betalen uit de inkomsten van haar krantenwijk. Hoewel Yara dit stellig belooft, komt er van de terugbetalingen niets terecht. Yara gaat veel liever leuke dingen doen van haar geld. Wanneer Yara een aantal maanden in gebreke is

gebleven met de maandelijkse aflossingen en ook na meerdere aanmaningen niet betaalt, besluit Carcredit om stappen te ondernemen. De heer Maatman, bestuurder van Carcredit, legt de kwestie voor aan mr. Roberto (advocaat) en geeft daarbij opdracht om een gerechtelijke procedure op te starten. Mr. Roberto schakelt de gerechtsdeurwaarder in. De gerechtsdeurwaarder gaat naar de woning van Lucas en Yara en wanneer Lucas de deur opendoet, overhandigt zij hem een processtuk. Vervolgens zorgt mr. Roberto ervoor dat het processtuk bij de rechtbank terecht komt. Zij belt nog even naar de griffie om te controleren of het in goede orde is ontvangen. Van de administratieve medewerker krijgt mr. Roberto te horen dat de gerechtssecretaris het processtuk al heeft bekeken om te bepalen door welke rechter de zaak behandeld zal worden. Intussen is Lucas 'not amused'. Hij loopt Yara's kamer binnen en gooit het processtuk op haar bureau terwijl hij roept: 'Hoe gaan we dit nu weer oplossen?'

Wat kan Lucas doen als Future Phones herstel of vervanging blijft weigeren? Welke stappen moet hij zetten om Future Phones te dwingen de telefoon te herstellen of te vervangen? Kan Lucas zelf naar de rechter stappen of moet hij een advocaat inschakelen? Hoe verloopt een gerechtelijke procedure en welke regels gelden er? En met wie krijgt Lucas dan allemaal te maken? Het antwoord op dit soort vragen wordt gegeven door het burgerlijk procesrecht. Dit is het rechtsgebied dat ziet op de manier waarop procedures in het privaatrecht (ook: burgerlijk recht) verlopen.

We kunnen het Nederlandse rechtssysteem indelen in het publiekrecht en het privaatrecht.

Publiekrecht

In het publiekrecht heeft de overheid altijd een rol in haar relatie tot burgers of bedrijven. Deze rol kan worden uitgeoefend op nationaal niveau, bijvoorbeeld door de regering of het Openbaar Ministerie, of op lokaal niveau, bijvoorbeeld door een gemeente. Onder het publiekrecht vallen het strafrecht, staatsrecht en het bestuursrecht.

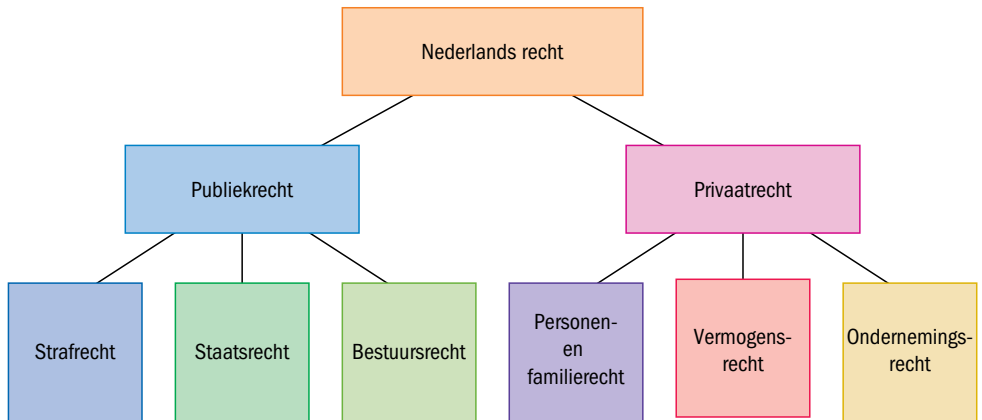
Privaatrecht

Het privaatrecht gaat over alle juridische verhoudingen tussen personen onderling, waarbij de overheid in beginsel geen rol speelt. Het privaatrecht wordt ook wel burgerlijk recht of civiel recht genoemd en kan op verschillende manieren worden ingedeeld. De keuze van indeling in dit boek betekent niet dat een andere indeling minder goed of verkeerd is. De drie hoofdonderdelen van het privaatrecht zijn het personen- en familierecht, het vermogensrecht en het ondernemingsrecht.

Schematisch ziet het eruit als in figuur 1.1.

In dit hoofdstuk maken we kennis met het burgerlijk procesrecht en de functionarissen die je in dit rechtsgebied tegen kunt komen. In paragraaf 1.1 leren we wat de functies zijn van burgerlijk procesrecht. Paragraaf 1.2 behandelt de bronnen en een aantal algemene uitgangspunten van burgerlijk procesrecht. Paragraaf 1.3 staat in het teken van de procespartijen, waarna in paragraaf 1.4 rechtsbijstandverleners en de gerechtsdeurwaarder aan bod komen. Ten slotte gaan we in paragraaf 1.5 in op de rol van de griffier, de gerechtssecretaris en de rechter.

FIGUUR 1.1 Nederlands rechtssysteem

1.1 Functies burgerlijk procesrecht

We zagen al dat het privaatrecht ziet op de rechtsverhouding tussen burgers of personen. Dat kunnen ook rechtspersonen zijn, zoals een bedrijf of een stichting. Bij het aangaan van de koopovereenkomst tussen Lucas en Future Phones zijn voor beide partijen over en weer rechten en plichten ontstaan. Die rechten en plichten zijn het leveren en geleverd krijgen van een deugdelijke telefoon en het betalen en betaald krijgen van de overeengekomen koopprijs. Het privaatrecht bevat grotendeels regeland recht. Dit betekent dat de rechter bij een geschil in beginsel eerst kijkt naar de afspraken tussen partijen en pas daarna – wanneer partijen bepaalde aspecten niet of nauwelijks hebben geregeld – naar de aanvullende regels van het Burgerlijk Wetboek (BW). De rechten en plichten voor Lucas en Future Phones worden daarmee dus bepaald door de koopovereenkomst en de toepasselijke bepalingen in het BW.

Het materiële burgerlijk recht omvat inhoudelijke rechten en plichten. Dit zijn rechtsregels om situaties, rechtsverhoudingen en handelingen juridisch te definiëren en te kwalificeren. Welke rechten en plichten Lucas en Future Phones hebben, zijn aspecten van materieel recht. Op grond van het materiële privaatrecht mag Lucas verwachten dat zijn nieuwe telefoon langer dan twee weken meegaat (art. 7:18 lid 2 BW). Lucas heeft dan ook het recht om herstel of vervanging van de telefoon te vorderen (art. 7:21 lid 1 sub b en c BW).

Materieel
burgerlijk recht

Waar het materiële burgerlijk recht bepaalt welke *rechten en plichten* Lucas heeft, geeft het formele burgerlijk recht antwoord op de vraag welke *procedureregels* van toepassing zijn. Met andere woorden: hoe kunnen deze rechten en plichten worden afgedwongen bij de rechter? Aan welke (spel)regels moeten de betrokken partijen zich houden? Omdat het bij het formele burgerlijk recht gaat over de manier waarop een procedure moet worden gevoerd, wordt ook wel gesproken over *burgerlijk procesrecht*. Samenvattend: het burgerlijk procesrecht omvat voorschriften en procedureregels waarmee een persoon in een civiele procedure zijn

Formeel
burgerlijk recht

Burgerlijk
procesrecht

materiële rechten en plichten kan effectueren, laten vaststellen, tot stand laten brengen, wijzigen of beëindigen.

Het burgerlijk procesrecht heeft dus allerlei functies. De belangrijkste daarvan zijn:

- het handhaven en beïnvloeden van materiële burgerlijke rechten en plichten
- het voorkomen van een gerechtelijke procedure
- het voorkomen van eigenrichting

Handhaven en beïnvloeden van materiële burgerlijke rechten en plichten

Het burgerlijk procesrecht geeft een persoon bepaalde middelen om zijn burgerlijke rechten en plichten te realiseren en te beïnvloeden. Deze functie komt tot uitdrukking in de definitie zoals die hiervoor samenvattend is weergegeven.

We kijken nu eerst naar enkele voorbeelden waarin de onderdelen van deze definitie terugkomen.

Effectueren

Voorbeeld 1.1 gaat over het *effectueren* van rechten en plichten.

VOORBEELD 1.1

Fouad heeft bij Doe Het Zelf bv zes deuren besteld, die hij conform afspraak direct bij aankoop heeft betaald. Doe Het Zelf heeft inmiddels drie deuren geleverd, maar weigert (om onbekende redenen) de resterende drie deuren te leveren. Op vordering van Fouad veroordeelt de rechter Doe Het Zelf tot levering van de overige drie deuren binnen een termijn van tien dagen na de betekening van het vonnis (art. 3:296 BW). Hiermee wordt het recht op levering van Fouad geëffectueerd.

Vaststellen

Voorbeeld 1.2 gaat over het *vaststellen* van rechten en plichten.

VOORBEELD 1.2

Saar is met Zoë een recht van vruchtgebruik overeengekomen op de woning van Saar aan de Grachtsingel te Delft. Na het overlijden van Saar betwisten haar erfgenamen dat er een recht van vruchtgebruik is. Zoë stapt naar de rechter, die een rechterlijke verklaring afgeeft waarin staat welke rechten Zoë ten aanzien van de woning heeft (art. 3:27 lid 1 BW).

Tot stand brengen

Voorbeeld 1.3 betreft het *tot stand brengen* van rechten en plichten.

VOORBEELD 1.3

Jeremy is de verwekker van de 7-jarige Tess, maar hij weigert haar te erkennen. Op verzoek van Tess' moeder stelt de rechter het juridisch vaderschap van Jeremy vast (art. 1:207 lid 1 BW). Daarmee worden allerlei rechten en plichten tussen Jeremy en Tess in het leven geroepen.

Voorbeeld 1.4 gaat over het *wijzigen* van rechten en plichten.

Wijzigen

VOORBEELD 1.4

Bart heeft Esmée, terwijl zij zwaar depressief was, overgehaald om tegen een veel te lage koopprijs haar auto aan hem te verkopen. Esmée vordert vernietiging van deze koopovereenkomst op grond van misbruik van omstandigheden (art. 3:44 BW). De rechter wijst de vordering af, maar wijzigt op verlangen van Bart (op grond van art. 3:54 lid 2 BW) de overeenkomst zodanig dat de daarin opgenomen koopprijs wordt verhoogd tot een redelijke marktprijs. Het nadeel dat door Esmée als gevolg van het misbruik van omstandigheden is geleden, wordt op deze wijze gecompenseerd.

Voorbeeld 1.5 ten slotte ziet op het *beëindigen* van rechten en plichten.

Beëindigen

VOORBEELD 1.5

Eva en Milan zijn buren. Om bij zijn garage te komen, moet Milan een stuk over de oprit van Eva. Dit hebben ze vastgelegd in een erfdienstbaarheid, ook wel recht van overpad genoemd. Op een gegeven moment verkoopt Milan zijn auto en breekt hij zijn garage af. De grond van de garage trekt hij bij zijn tuin. Daarnaast heeft de gemeente een openbare weg aangelegd, zodat Milan nu ook via de achterkant bij zijn tuin kan komen. Eva ziet dan ook geen nut meer in de erfdienstbaarheid en wil deze opheffen. Milan vindt het wel prima zo, want op deze manier hoeft hij geen eigen toegangspoort in zijn tuin aan te leggen. Eva verzoekt de rechter om de erfdienstbaarheid op te heffen. De rechter wijst de vordering van Eva toe en heft de erfdienstbaarheid op (art. 5:79 BW).

Vorkomen van een gerechtelijke procedure

Een tweede functie van burgerlijk procesrecht is de zogenoemde preventiefunctie. De mogelijkheden die het burgerlijk procesrecht biedt, zoals het instellen van een vordering, kunnen een preventieve werking hebben. Onder dreiging van een gerechtelijke procedure zijn mensen vaak bereid om (alsnog) vrijwillig hun verplichtingen na te komen. In de praktijk bestaat een deel van het werk van rechtsbijstandverleners uit onderhandelen over juridische geschillen. In die fase komen partijen nogal eens tot een oplossing buiten de rechter om. Veel partijen willen namelijk een kostbare en tijdrovende procedure, waarvan de uitkomst bovendien niet altijd eenvoudig is te voorspellen, voorkomen. Zie voorbeeld 1.6.

Preventiefunctie

VOORBEELD 1.6

Door de coronacrisis gaat het slecht met computerbedrijf Apple Bird. Daardoor kan Apple Bird de facturen van haar hoofdleverancier PC4U niet binnen de overeengekomen betalingstermijnen betalen. PC4U berekent een rente van 12% over het uitstaande bedrag en geeft een incassobureau

opdracht tot het innen van de vorderingen inclusief de rente. Apple Bird stelt zich op het standpunt dat een rente van 12% niet is overeengekomen en weigert de rentevorderingen te voldoen.

PC4U kan nu een gerechtelijke procedure starten waarbij Apple Bird veroordeeld kan worden tot betaling van het gehele bedrag ineens, te vermeerderen met de overeengekomen, althans wettelijke rente. Omdat een gerechtelijke procedure dreigt, biedt Apple Bird uiteindelijk aan om de hoofdvorderingen, vermeerderd met de wettelijke rente, aan PC4U te voldoen in tien maandelijkse termijnen. Omdat een dure, langdurige procedure met een niet geheel zekere uitkomst dreigt, is PC4U bereid het schikkingsaanbod van Apple Bird te accepteren. Partijen leggen hun afspraken schriftelijk vast en een gerechtelijke procedure is voorkomen.

Voorkomen van eigenrichting

Voorkomen eigenrichting

Het voorkomen van eigenrichting is een derde belangrijke functie van het burgerlijk procesrecht. Eigenrichting staat ook wel bekend als: oog om oog, tand om tand. Het houdt in dat een persoon zelf zijn recht gaat halen zonder hulp van de overheid en zonder dat hij daartoe wettelijk bevoegd is. Doordat het burgerlijk procesrecht mogelijkheden tot handhaving van de civiele rechtsorde biedt, wordt eigenrichting zo veel mogelijk voorkomen. Zie voorbeeld 1.7.

VOORBEELD 1.7

De rechter heeft een omgangsregeling vastgesteld tussen Peter en zijn zoon Jayden. Wanneer moeder Sophie weigert om Jayden aan Peter mee te geven, kan Peter twee dingen doen om de omgangsregeling alsnog nageleefd te zien. Hij kan onrechtmatig het huis van Sophie binnendringen om Jayden onder zijn arm mee te nemen. Daarnaast kan Peter in een gerechtelijke procedure vorderen dat Sophie verplicht wordt de omgangsregeling na te komen onder toepassing van het in art. 812 Rv vastgelegde machtsmiddel om de politie in te schakelen. Doordat het burgerlijk procesrecht deze laatste mogelijkheid biedt, wordt zo veel mogelijk voorkomen dat mensen voor de eerste optie kiezen. De eerste optie is een voorbeeld van eigenrichting: Peter neemt hier zelf het recht in handen zonder dat hij de bevoegdheid heeft om op deze manier te handelen.

Dat deze functie van het burgerlijk procesrecht iedere vorm van eigenrichting zou kunnen voorkomen, is in de praktijk helaas niet het geval. Dat blijkt wel uit het volgende krantenartikel, dat gaat over een vergelijkbaar onderwerp als voorbeeld 1.7.

www.ad.nl, geraadpleegd op 7 februari 2021

Vader van ontvoerde Insiya wordt voortvluchtige bajeskant: rechter geeft hem negen jaar cel

De rijke Indiase zakenman Hemani liet het meisje op 29 september 2016 ontvoeren op klaarlichte dag, toen zij bij haar oma was, aan de Anfieldroad in Amsterdam. Dat ging gepaard met het nodige geweld, nadat de ontvoerders met een smoes waren binnengedrongen. Hemani lag al jaren in een heftige vechtscheiding met de moeder van het meisje.

De mannen die Insiya kidnapten, zijn vorig jaar al veroordeeld tot celstraffen. De zwaarste celstraf was vier jaar en drie maanden. Uit hun relaas werd duidelijk wat iedereen al wist: de vader is de opdrachtgever van de kidnap. De rechter acht dat bewezen. De kidnap werd expres uitgevoerd één dag voor een zitting over de voogdij van het meisje.

1

1.2 Bronnen en algemene uitgangspunten

In subparagraaf 1.2.1 zien we waar we rechtsregels kunnen vinden. Vervolgens komt in subparagraaf 1.2.2 nog een aantal algemene uitgangspunten aan bod.

1.2.1 Bronnen

Rechtsregels zijn te vinden in wetten, internationale verdragen en verordeningen, maar vloeien ook voort uit jurisprudentie, gewoonte en algemene rechtsbeginselen. Bijvoorbeeld het beginsel van contractsvrijheid: mensen mogen in beginsel met elkaar afspreken wat ze willen.

De vindplaats van een bepaalde rechtsregel wordt de rechtsbron genoemd. De voornaamste rechtsbronnen van het burgerlijk procesrecht zijn de wet, verdragen en jurisprudentie. De belangrijkste wetten voor het burgerlijk procesrecht zijn het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) en de Wet op de rechterlijke organisatie (Wet RO). Verdragen spelen een belangrijke rol bij de tenuitvoerlegging van rechterlijke uitspraken in het buitenland en het betekenen van processtukken aan een partij die in het buitenland woont. Verder is van belang art. 6 Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), dat het recht op een eerlijk proces (*fair trial*) inhoudt.

Rechtsbron

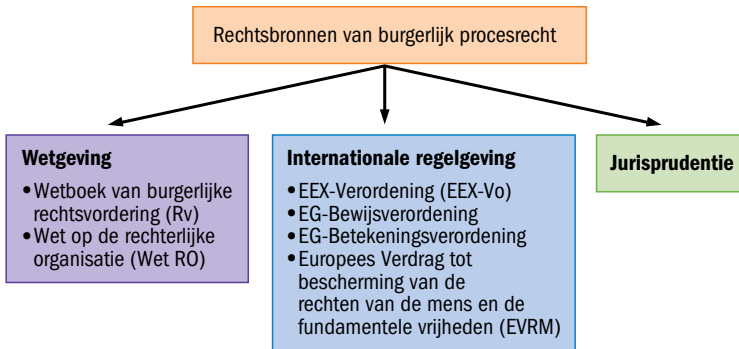
In figuur 1.2 worden de rechtsbronnen van het burgerlijk procesrecht schematisch weergegeven. Hierna worden deze bronnen achtereenvolgens kort toegelicht.

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) bevat concrete regels voor het voeren van een procedure bij de burgerlijke rechter. In dit wetboek kun je terugvinden hoe een procespartij een zaak voor de rechter kan brengen en aan welke regels de deelnemers van een procedure zich moeten houden. Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering geeft het wettelijk kader voor het procederen bij de rechtbank, het gerechtshof en de

Rv

FIGUUR 1.2 Rechtsbronnen van burgerlijk procesrecht

Hoge Raad. Bovendien bevat het bepalingen voor de tenuitvoerlegging van gerechtelijke uitspraken.

Landelijke procesreglementen

Daarnaast zijn van belang de Landelijke procesreglementen, die betrekking hebben op civiele dagvaardings-, verzoekschrift- en kortgedingprocedures. In deze reglementen, opgesteld door de Landelijke overleggen van de rechtbanken en de gerechtshoven, staan belangrijke nadere invullingen en praktische toepassingen van bepaalde regels uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Bijvoorbeeld regels over het indienen van processtukken en de termijnen die de rechter verleent bij uitstel. Waar het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kaders schept en ruimte laat, vult het Landelijk procesreglement deze concreet in. De meest recente versies van de procesreglementen kunnen steeds worden geraadpleegd via www.rechtspraak.nl.

Wet RO

Wet op de rechterlijke organisatie

In de Wet op de rechterlijke organisatie (Wet RO) is opgenomen hoe de rechterlijke macht in Nederland is georganiseerd. In de Wet RO zijn onder meer de organisatie, de taken en de bevoegdheden van de rechtbanken, de gerechtshoven en de Hoge Raad vastgelegd.

Internationale regelgeving

Ook in het burgerlijk procesrecht is de invloed van het Europese en internationale recht op het nationale recht niet meer weg te denken. Staten en overheden werken op steeds meer terreinen met elkaar samen en (juridische) grenzen vervagen. Rechtbanken en advocaten komen regelmatig met buitenlandse partners in aanraking omdat geschillen vaker grensoverschrijdend zijn. Stel dat Lucas uit de openingscasus, Nederlands staatsburger, zijn telefoon koopt bij een vestiging van Future Phones in Antwerpen. Moet Lucas dan naar de Belgische of naar de Nederlandse rechter? En stel dat de rechter een voor Lucas positief vonnis wijst, kan Lucas de uitvoering van dit vonnis vervolgens in een ander land afdwingen?

Hierna wordt kort ingegaan op internationale regelgeving die relevant is voor het Nederlandse burgerlijk procesrecht:

- 1 EEX-Verordening (herschikking) / Brussel I-bis
- 2 EG-Bewijsverordening

- 3 EG-Betekendingsverordening
- 4 Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden

Hoewel verordeningen horizontale werking hebben en burgers hier een rechtstreeks beroep op kunnen doen, ziet de werking van de verordeningen vooral op het resultaat. Hoe dit resultaat bereikt kan worden, wordt geregeld in de Uitvoeringswetten. Op deze plaats wordt volstaan met een algemene aanduiding en beschrijving van de verordening.

Ad 1 EEX-Verordening (herschikking) / Brussel I-bis

De nieuwe EEX-Verordening (voluit: Verordening nr. 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken / *herschikking*) is een verordening van de Europese Unie (EU). Een EU-Verordening is een besluit van de EU, dat rechtstreeks van toepassing is binnen alle lidstaten en dat algemeen verbindende kracht heeft. In Brussel I-bis wordt bepaald welke rechter in burgerlijke en handelszaken in een Europees conflict bevoegd is, evenals op welke manier uitspraken van buitenlandse rechters in andere lidstaten erkend en uitgevoerd worden. Brussel I-bis is van toepassing op procedures die zijn ingesteld na 10 januari 2015. De oude EEX-Verordening (voluit: Verordening nr. 44/2001 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ook wel 'Brussel I') is van toepassing op procedures die zijn ingesteld voor 10 januari 2015.

Brussel I-bis

Brussel I

Ad 2 EG-Bewijsverordening

De Verordening nr. 1206/2001 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken, is beter bekend als de Bewijsverordening. Deze verordening heeft als doel de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging te verbeteren, te vereenvoudigen en te bespoedigen. Ook de EG-Bewijsverordening is een verordening van de EU.

Bewijs-
verordening

Ad 3 EG-Betekendingsverordening

De Verordening 1393/2007 inzake de betekening en kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, wordt ook de Betekendingsverordening genoemd. Deze verordening ziet op het vergemakkelijken van de betekening en kennisgeving van stukken tussen de verschillende lidstaten. Deze verordening is van kracht binnen de EU.

Betekendings-
verordening

Ad 4 Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM)

In het EVRM zijn de mensen- en burgerrechten geregeld die gelden voor alle inwoners van de verdragsstaten. Het uitgangspunt voor het EVRM is de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Voor het Nederlandse burgerlijk procesrecht is vooral art. 6 EVRM van belang, waarin het recht op een eerlijk proces (*fair trial*) is neergelegd.

EVRM

Eerlijk proces

Jurisprudentie

Jurisprudentie

Behalve nationale en internationale wet- en regelgeving is jurisprudentie een belangrijke bron van burgerlijk procesrecht. Veel wettelijke bepalingen vragen om een verdere invulling of aanvulling. De rechter vult deze wettelijke bepalingen in of aan in gerechtelijke uitspraken. Zo kan de rechter ook bepaalde rechtsregels interpreteren op een wijze die past bij maatschappelijke ontwikkelingen en rechtsontwikkelingen die hebben plaatsgevonden. In de volgende zaak geeft de Hoge Raad een bepaling uit het burgerlijk recht een betekenis die overeenstemt met internationale rechtsontwikkelingen.

Gunstige arbeidsvoorwaarden?

Heineken Nederland besluit haar cateringactiviteiten uit te besteden aan Albron. Op dat moment zijn de cateringmedewerkers in dienst van Heineken Nederlands Beheer en permanent gedetacheerd bij Heineken Nederland. Ze worden door Albron overgenomen en rechtstreeks in dienst genomen, maar met aanzienlijk slechtere arbeidsvoorwaarden. De cateringmedewerkers stellen zich op het standpunt dat er sprake is van overgang van onderneming in de zin van art. 7:663 BW. Dit artikel vormt de implementatie van een Europese richtlijn. De cateringmedewerkers voeren bij de rechter aan dat hun arbeidsovereenkomst van rechtswege is overgegaan naar Albron en dat zij aanspraak houden op hun oude, gunstige arbeidsvoorwaarden. Albron is echter van mening dat art. 7:663 BW als eis stelt dat de cateringmedewerkers een arbeidsovereenkomst met de uitbestedende partij (Heineken Nederland) zouden moeten hebben. Dat is niet zo en daarom is er volgens Albron geen sprake van de overgang van een onderneming. Het Gerechtshof Amsterdam stelt de cateringmedewerkers in het gelijk. Albron gaat in cassatie bij de Hoge Raad en stelt dat het gerechtshof de grenzen van richtlijnconforme interpretatie heeft overschreden. Het oordeel van het hof komt volgens Albron neer op een uitleg die in strijd is met de Nederlandse wet en daarmee met het rechtszekerheidsbeginsel. De Hoge Raad verwert het standpunt van Albron. Op basis van de wetsgeschiedenis moet aangenomen worden dat de wetgever niet heeft willen afwijken van de Europese richtlijn. De Hoge Raad benadrukt daarbij dat de bewoordingen van een wetsbepaling niet altijd beslissend zijn voor de uitleg daarvan. Dit betekent dat de omstandigheid dat de cateringmedewerkers van Heineken Nederland niet rechtstreeks bij die onderneming in dienst waren, maar bij Heineken Nederlands Beheer, de toepasselijkheid van art. 7:663 BW niet in de weg staat.

Bron: Hoge Raad 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ1780

1.2.2 Algemene uitgangspunten

In het burgerlijk procesrecht zijn verschillende algemene uitgangspunten van toepassing. Deze uitgangspunten worden gevormd door algemene rechtsbeginselen en voorschriften voor procedures. Enerzijds dienen ze als leidraad voor de rechter, anderzijds dienen ze voor procespartijen als waarborg voor een eerlijk proces. De uitgangspunten zijn terug te vinden in art. 19 tot en met 30 Rv (algemene voorschriften voor procedures), art. 6 EVRM (recht op een eerlijk proces), alsmede in de Grondwet (Gw) en de Wet algemene bepalingen. We bespreken nu de belangrijkste algemene uitgangspunten.

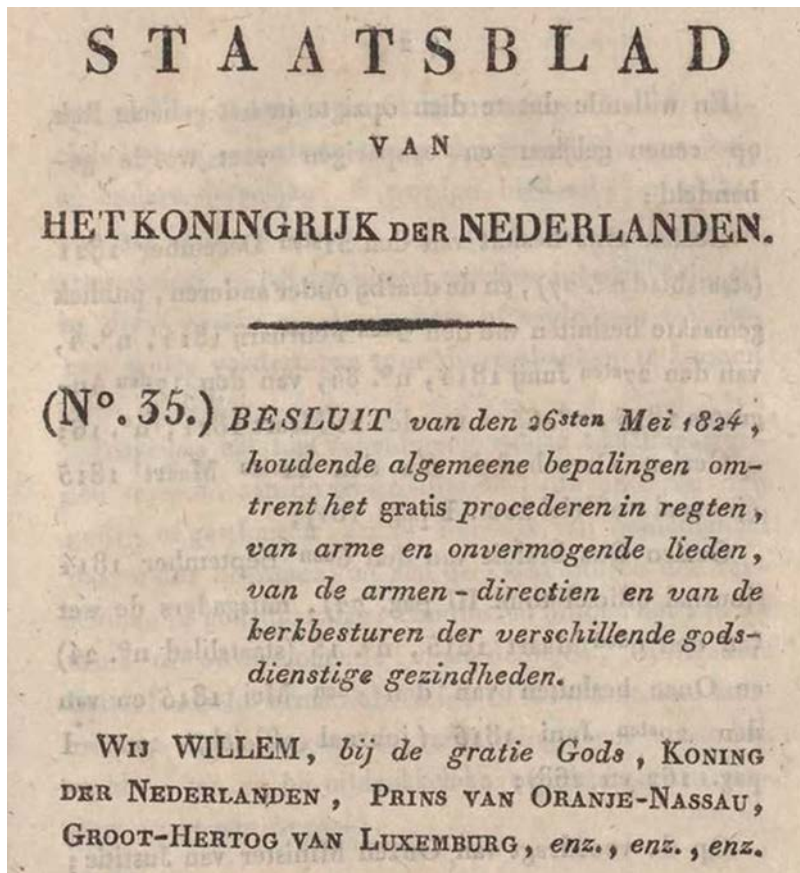
Recht op rechtspraak en rechtsbijstand

Het recht op rechtspraak en rechtsbijstand houdt in dat iedereen een rechterlijke procedure moet kunnen beginnen en dat iedereen recht heeft op juridische bijstand (art. 17, 18 en 112 Gw). Een belangrijk gevolg van deze beginselen is het toegangsprincipe: iedereen moet toegang hebben tot de rechter en een rechtsbijstandverlener, zoals een advocaat. Als gevolg hiervan hebben mensen met een lager inkomen in beginsel recht op gesubsidieerde rechtsbijstand. Ze kunnen aanspraak maken op bijstand door een advocaat op basis van een toevoeging. Dit betekent dat iemand slechts een eigen bijdrage hoeft te betalen en dat de Staat een vergoeding betaalt aan de advocaat. Het recht op rechtsbijstand is al sinds 1824 in de wet opgenomen. Door de forse bezuinigingen van de afgelopen jaren zijn er steeds minder advocaten die op toevoegingsbasis werken.

Toegangs-
principe

1

Gratis procederen in regten

Bron: Staatsblad / www.overheid.nl

Onafhankelijke en onpartijdige rechter

Uitgangspunt in het Nederlandse recht is dat er recht wordt gesproken door een onafhankelijke en onpartijdige gerechtelijke instantie, bij de wet ingesteld. Onafhankelijkheid betekent dat de rechter geen verantwoording verschuldigd is aan de overheid, aan collega-rechters of aan het gerechtsbestuur. Onpartijdigheid houdt in dat de rechter oordeelt zonder

Onafhankelijk-
heid

Onpartijdigheid

zich te laten leiden door de personen van de procespartijen. De rechter moet objectief en onbevooroordeeld oordelen. Zij moet als het ware 'blind' te werk gaan en symbolisch wordt onpartijdigheid weergegeven door de blinddoek van Vrouwe Justitia.

1

Wraking

Wanneer een partij op gerechtvaardigde gronden twijfelt aan de onpartijdigheid van de rechter, dan kan die partij de rechter wraken (art. 36 Rv). Is een rechter zelf van mening dat zij in een bepaalde zaak niet onpartijdig kan zijn, dan kan zij verzoeken zich te laten vervangen door een andere rechter. Dit wordt verschoning genoemd (art. 40 Rv). De rechter kan bijvoorbeeld een verschoningsverzoek doen als zij ontdekt dat zij een van de procespartijen persoonlijk kent. De rechterlijke onpartijdigheid zou daardoor in gevaar kunnen komen. De grondslag van een wrakingsverzoek in het burgerlijk recht is in essentie dezelfde als die in het strafrecht en het bestuursrecht. In de volgende zaak wordt de rechter gewraakt.

Verschoning

● www.advocatie.nl, geraadpleegd op 14 februari 2021

Rechter succesvol gewraakt om 'ongelukkige woordkeuze' richting advocaat

Op de laatste dag van het afgelopen jaar liepen de gemoederen enigszins op binnen de muren van de Haagse rechtbank.

Advocaat Harlequin voert in het wrakingsverzoek aan dat rechter Hensen de schijn van partijdigheid wekte, omdat hij niet naar haar verhaal wilde luisteren. Bij de behandeling van een verzoek om de voorlopige hechtenis van haar cliënt op te heffen, zou hij haar al na vier zinnen hebben onderbroken. Toen ze haar betoog alsnog wilde voorzetten zei de rechter: 'Ik wil dat u met nieuwe aspecten komt, de rechtbank heeft dit al één keer te vaak gehoord'.

De wrakingskamer van de Haagse rechtbank onderstreept in haar beslissing dat een voorzitter steevast 'de orde in de raadkamer bewaakt en bepaalt'. In dat licht mag hij een advocaat verzoeken om een betoog of pleidooi te beperken tot de kern of om alleen nieuwe aspecten naar voren te brengen. Zeker als eenzelfde soort verzoek twee weken eerder nog is afgewezen.

Maar in dit geval noemt de wrakingskamer de woordkeuze van de rechter wel 'dermate ongelukkig, dat de bij verzoeker ontstane vrees voor partijdigheid objectief gerechtvaardigd is'. De wrakingskamer wijst het wrakingsverzoek dan ook toe.

Hoor en wederhoor

Het beginsel van hoor en wederhoor (ook wel aangeduid als het gelijkheidsbeginsel) betekent dat partijen in de gelegenheid gesteld moeten worden om hun standpunten in een zaak naar voren te brengen (art. 19 Rv). Beide partijen moeten evenveel gelegenheid krijgen om hun vorderingen en verweren kenbaar te maken en over en weer op elkaar te reageren. Bovendien mag de rechter een oordeel dat in het nadeel is van een van de partijen, niet baseren op stukken of andere informatie waarover een partij zich niet voldoende heeft kunnen uitlaten. Schending van het

Gelijkheidsbeginsel

beginsel van hoor en wederhoor levert een essentieel vormverzuim op. Het beginsel van hoor en wederhoor houdt ook in dat partijen in de gelegenheid moeten worden gesteld om een reactie te geven op alle informatie die de rechter gebruikt om tot een oordeel te kunnen komen. In de volgende zaak is dit aan de orde.

● vbsadvocaten.nl, geraadpleegd op 14 februari 2021

De googelende rechter

Rechters buigen zich regelmatig over de vraag hoe schade begroot moet worden waarvan een partij vergoeding vordert. In een zaak uit 2019 (over schade aan een betonpad) zocht de rechter via Google naar de herstelkosten van beschadigd beton. Hij baseerde vervolgens het schadebedrag op wat hij googeld had. Mag de googelende rechter eigenlijk wel voor de bepaling van de hoogte van de schade informatie gebruiken van internet?

De eigenaar van het betonpad laat het er niet bij zitten en gaat in cassatie. De Hoge Raad oordeelt als volgt over de 'googelende' rechter (ECLI:NL:HR:2019:96):

Het hof heeft zijn begroting van de te vergoeden schade doen steunen op feitelijke gegevens die het niet aan het procesdossier heeft ontleend, maar uit eigen beweging op internet heeft gevonden. Door die gegevens aan zijn beslissing ten grondslag te leggen zonder partijen de gelegenheid te geven van die gegevens kennis te nemen en daarop desgewenst te reageren, heeft het hof gehandeld in strijd met het beginsel van hoor en wederhoor.

Uit het oordeel van de Hoge Raad volgt dat de rechter mag googelen. Echter, als hij zijn oordeel op gegevens wil baseren die hij op internet vindt, dan dient hij partijen de gelegenheid te geven zich daarover uit te laten. Zodoende wordt het beginsel van hoor en wederhoor niet geschonden.

Behandeling en beslissing binnen redelijke termijn

Art. 20 Rv bepaalt dat de behandeling van en beslissing over een zaak binnen een redelijke termijn moeten plaatsvinden. De rechter en partijen waken tegen onredelijke vertraging van de procedure. Zowel in Rv zelf als in het Landelijke procesreglement wordt concrete invulling gegeven aan dit artikel. Zo gelden er bijvoorbeeld duidelijke termijnen voor het indienen van processtukken.

Openbaarheid van zitting en uitspraak

Het openbaarheidsbeginsel heeft betrekking op de openbaarheid van de zitting en de openbaarheid van de uitspraak. Zittingen moeten in beginsel in het openbaar plaatsvinden (art. 27 lid 1 Rv). Een uitzondering hierop kan echter worden gemaakt wanneer de goede zeden, de openbare orde, de nationale veiligheid, de belangen van minderjarigen, de bescherming van

**Openbaarheids-
beginsel**

het privéleven van procespartijen of het belang van een goede rechtspleging besloten behandeling noodzakelijk maken. Volgens art. 29 lid 1 Rv moet de uitspraak ook in het openbaar plaatsvinden. Op deze regel kan geen uitzondering worden gemaakt. Overigens moet de term uitspraak hier niet letterlijk worden genomen. Het doen van een uitspraak betekent in civiele zaken dat de rechter haar schriftelijke beslissing geeft en dat deze voor partijen (digitaal) beschikbaar, en daarmee openbaar, is.

Motiveringsbeginsel

Behalve dat de uitspraak openbaar moet zijn, moet de rechter haar uitspraak motiveren (art. 30 Rv). Dit wordt ook wel 'met redenen omkleed' genoemd. De uitspraak moet de grondslagen bevatten voor de beslissing en de argumenten waarop de rechter haar beslissing heeft gebaseerd.

Geen rechtsweigerig en volledige beslissing

De rechter moet in alle gevallen een beslissing geven over het geschil dat aan haar is voorgelegd: zij mag niet weigeren om een uitspraak te doen (art. 26 Rv en art. 13 Wet algemene bepalingen). Bovendien moet de eindbeslissing van de rechter volledig zijn en moet deze alle geschilpunten betreffen (art. 23 Rv). Deze uitgangspunten houden verband met het recht op rechtspraak: elke procespartij heeft het recht om zijn zaak volledig aan een overheidsrechter voor te leggen en een uitspraak te verkrijgen.

Recht op
rechtspraak

Beginsel van partijautonomie

Het beginsel van partijautonomie (art. 24 Rv) wil zeggen dat de grondslag voor de beslissing van de rechter wordt gevormd door de stellingen die procespartijen aan haar voorleggen. De burgerlijke rechter is lijdelijk en partijen bepalen zelf de omvang van de gerechtelijke procedure. De rechter oordeelt dus alleen over vorderingen, verzoeken, verweren, stellingen en argumenten die partijen aan haar voorleggen. De rechter kan om die reden niet méér, of iets anders, toewijzen dan hetgeen wordt gevorderd of verzocht. Omdat het beginsel van partijautonomie met de lijdelijkheid van de rechter verband houdt, wordt het ook wel het lijdelijkheidsbeginsel genoemd.

Lijdelijkheids-
beginsel

VOORBEELD 1.8

Lucas uit de openingscasus vordert bij de rechter een veroordeling van Future Phones tot het herstellen van zijn telefoon. De rechter zal en mag zich in de procedure alleen richten op deze vordering. Zou de rechter tot het oordeel komen dat herstel in deze zaak juridisch onmogelijk is, dan moet zij de vordering van Lucas afwijzen. De rechter mag niet uit eigen beweging ('ambtshalve') de vordering van Lucas wijzigen, door bijvoorbeeld ontbinding van de koopovereenkomst uit te spreken. Lucas heeft dit niet gevorderd, dus de rechter mag dit niet toewijzen.

Ambtshalve aanvulling van rechtsgronden

Naast het lijdelijkheidsbeginsel bestaat de verplichting van de rechter om, indien nodig, op eigen initiatief de rechtsgronden aan te vullen (art. 25 Rv). Als een procespartij zijn vordering of verweer baseert op een onjuiste

rechtsgrondslag, moet de rechter de procespartij te hulp schieten door de juiste rechtsgrond aan te vullen. Voorwaarde is wel dat de procespartij voldoende feiten en omstandigheden aanvoert om de juiste rechtsgrond te kunnen onderbouwen. Op grond van het zojuist besproken art. 24 Rv mag de rechter immers geen feiten aanvullen.

1.3 Procespartijen

Een civiele procedure vloeit meestal voort uit een conflict tussen twee of meer partijen. Het zijn de betrokkenen zelf die bepalen of er uiteindelijk wordt geprocedeerd. Een van hen zal daartoe het initiatief moeten nemen. In de openingscasus zagen we dat Carcredit besluit om een gerechtelijke procedure te starten. De andere partij kan dit voorkomen door bijvoorbeeld alsnog aan de vordering te voldoen, of door de ander ervan te overtuigen dat er geen vordering is. In deze paragraaf bespreken we de partijen die betrokken kunnen zijn bij een procedure.

1.3.1 Natuurlijke personen en rechtspersonen

Aan een civiele procedure kunnen natuurlijke personen en rechtspersonen deelnemen.

Een natuurlijk persoon is een mens van vlees en bloed. Lucas en Yara uit de openingscasus zijn voorbeelden van natuurlijke personen. Rechtspersonen zijn organisaties of bedrijven die juridisch (voor het recht) als personen worden gezien en bepaalde rechten en plichten hebben. Future Phones en Carcredit uit de openingscasus zijn rechtspersonen. Andere voorbeelden zijn: gemeenten, provincies (publiekrechtelijke rechtspersonen), bedrijven, stichtingen en verenigingen (privaatrechtelijke rechtspersonen).

De vennootschap onder firma (vof), de commanditaire vennootschap (cv) en de maatschap zijn geen natuurlijke personen of rechtspersonen. Wel zijn ze bevoegd om te procederen, op grond van art. 51 Rv. Een dergelijke bevoegdheid bestaat als uitzondering ook voor de ondernemingsraad (OR) van een rechtspersoon. Hoewel een OR geen natuurlijk persoon of rechtspersoon is, heeft een OR wel procesbevoegdheid op grond van art. 26 van de Wet op de ondernemingsraden.

Natuurlijk
persoon

Rechtspersoon

1.3.2 Vertegenwoordiging van een natuurlijk persoon

Volgens art. 3:32 lid 1 BW is iedere natuurlijk persoon handelingsbekwaam en mag hij zelfstandig rechtshandelingen verrichten, tenzij de wet anders bepaalt. Wanneer een natuurlijk persoon handelingsonbekwaam is, moet hij worden vertegenwoordigd door een wettelijke vertegenwoordiger. In voorbeeld 1.9 en 1.10 worden twee situaties van deze vorm van vertegenwoordiging beschreven.

Handelings-
bekwaamheid

VOORBEELD 1.9

Yara uit de openingscasus is minderjarig en daardoor onbekwaam om zelfstandig te procederen. Zij laat zich in de procedure vertegenwoordigen door haar broer Lucas. Hij is Yara's voogd en wettelijke vertegenwoordiger.

VOORBEELD 1.10

Stel dat Yara 20 jaar is en wegens ernstig drankmisbruik onder curatele is gesteld. In de procedure moet zij zich in dat geval laten vertegenwoordigen door degene die als curator is benoemd. De curator is de wettelijke vertegenwoordiger van de onder curatele gestelde.

In geval van vertegenwoordiging van een handelingsonbekwame procespartij, noemen we de vertegenwoordiger de formele procespartij en de vertegenwoordigde de materiële procespartij. De formele procespartij is de persoon die de beslissingen in de procedure neemt en op wiens naam de procedure wordt gevoerd. De materiële procespartij is degene wiens inhoudelijke belang in de zaak aan de orde is. Het is de materiële procespartij die uiteindelijk jegens de wederpartij gebonden en/of gerechtigd wordt door de uitspraak van de rechter.

In de openingscasus wordt de procedure op naam van Lucas gevoerd omdat hij de wettelijke vertegenwoordiger van Yara is. Inhoudelijk gaat het over de geldleningsovereenkomst tussen Yara en Carcredit. Lucas is dus de formele procespartij en Yara de materiële procespartij.

1.3.3 Vertegenwoordiging van een rechtspersoon

Rechtspersonen kunnen niet 'zelf' procederen. Een rechtspersoon kan zelf immers geen feitelijke handeling verrichten, zoals verschijnen ter zitting. Daarom moet een rechtspersoon zichzelf laten vertegenwoordigen door een natuurlijk persoon. In voorbeelden 1.11 en 1.12 zien we twee situaties waarbij sprake is van deze vorm van vertegenwoordiging.

VOORBEELD 1.11

Carcredit uit de openingscasus is een privaatrechtelijke rechtspersoon die zich laat vertegenwoordigen door de heer Maatman, bestuurder van Carcredit.

VOORBEELD 1.12

De gemeente Rotterdam, een publiekrechtelijke rechtspersoon, kan zich laten vertegenwoordigen door burgemeester Aboutaleb, orgaan van de gemeente.

De vertegenwoordiger van een rechtspersoon wordt door het verrichten van de feitelijke procehandelingen geen formele procespartij. Ondanks de vertegenwoordiging wordt de procedure op naam van de rechtspersoon zelf gevoerd. De rechtspersoon is zowel formele als materiële procespartij. Dit is slechts anders wanneer de rechtspersoon handelingsonbekwaam is, bijvoorbeeld als gevolg van een faillissement. In dat geval wordt er een curator aangesteld die de failliete boedel gaat beheren en vereffenen en in rechte kan optreden voor de rechtspersoon (art. 68 Faillissementswet). De curator is dan wel de formele procespartij, terwijl de rechtspersoon de materiële procespartij is. Dat de curator optreedt in zijn hoedanigheid (zijn

'kwaliteit') als curator en niet als privépersoon, wordt in procedures wel aangeduid met de aanwijzing 'q.q.'. Dit is de afkorting voor qualitate qua (in de hoedanigheid van).

1.3.4 Procederen uit groepsbelang of algemeen belang

Een vertegenwoordiger behartigt de belangen van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die hij vertegenwoordigt. Het is echter ook mogelijk dat een partij een procedure start vanwege een groepsbelang of een algemeen belang. De eiser treedt in dat geval in de procedure op als belangenbehartiger voor dit collectieve belang. De algemene regels voor zo'n collectiviteitsactie zijn vastgelegd in art. 3:305a tot en met 3:305d BW. Op grond van deze artikelen kan een vereniging of stichting een rechtsvordering instellen met als doel het beschermen van belangen van andere personen. Daarmee is het mogelijk om samen met anderen die in dezelfde situatie zitten een collectieve actie te starten.

Collectiviteits-
actie

• www.rijksoverheid.nl, geraadpleegd op 15 februari 2021

Collectieve schadevergoeding

U kunt samen met anderen schadevergoeding eisen. Bijvoorbeeld als u het slachtoffer bent van woekerpolissen. Of wanneer u medicijnen heeft gekregen die achteraf onveilig blijken. Het zijn voorbeelden van massaschade: situaties die voor een grote groep burgers of bedrijven veel ellende en financiële schade veroorzaken.

Voordelen collectieve schadevergoeding:

- U hoeft geen eigen zaak te voeren. In één procedure stelt de rechter vast of de veroorzaker van de schade aansprakelijk is. En wat de schadevergoeding is.
- De uitspraak van de rechter is bindend voor alle slachtoffers. Behalve voor degenen die vooraf hebben laten weten niet mee te doen.
- De belangenorganisatie moet aan strenge eisen (bestuur, financieel, informatie) voldoen.
- Verschillende belangenorganisaties lopen elkaar niet in de weg. Want zijn er meerdere belangenorganisaties? Dan wijst de rechter de organisatie aan die de zaak het beste kan doen. Deze belangenorganisatie is dan de zogeheten 'hoofdeiser' in de procedure.

Voordelen voor de veroorzakers van de schade:

- Ze kunnen alle schadeclaims in één keer behandelen.
- Ze hebben één belangenorganisatie als aanspreekpunt.

1.4 Rechtsbijstandverleners en gerechtsdeurwaarder

Voor het voeren van een gerechtelijke procedure is vaak specialistische kennis vereist. Daarom laat een procespartij zich meestal bijstaan door een deskundige rechtsbijstandverlener. De meest voorkomende rechtsbijstandverleners zijn advocaten, maar er zijn ook andere rechtsbijstandverleners. Verder kan het nodig zijn om een

gerechtsdeurwaarder in te schakelen. In deze paragraaf bespreken we de verschillende soorten rechtsbijstandverleners. Ook gaan we in op de rol van de gerechtsdeurwaarder.

1.4.1 Rechtsbijstandverleners

Rechtsbijstand is over het algemeen kostbaar. Dat kan meewegen in de beslissing om al dan niet een procedure te starten of een rechtsbijstandverlener in de arm te nemen. In art. 18 Gw is het recht op rechtsbijstand vastgelegd. Dit artikel bepaalt dat in nadere wetten regels moeten worden gesteld met betrekking tot het verlenen van rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen. Hiermee is het ook voor procespartijen met onvoldoende financiële middelen mogelijk om een rechtsbijstandverlener in te schakelen.

Advocaat

Een advocaat is een rechtsbijstandverlener die krachtens de Advocatenwet is beëdigd om procespartijen van deskundige rechtsbijstand te voorzien. De advocaat is ingeschreven op het zogenoemde 'tableau' van de Nederlandse orde van advocaten. Wanneer een advocaat zich niet houdt aan de gedragsregels advocatuur, dan kan hij van het tableau worden geschrapt.

● www.ad.nl, geraadpleegd op 15 februari 2021

Rotterdamse advocaat verdacht van belastingfraude en opnieuw geschrapt van tableau

Rotterdamse advocaat Renaldo N., die onlangs van het tableau is geschrapt, wordt verdacht van belastingfraude.

Dat meldt de Raad van Discipline in haar uitspraak van afgelopen maand, waarmee de 'schrapping' van de raadsman werd bekrachtigd en waardoor hij dus niet meer als advocaat mag werken. Aanleiding was het gerommel met een nalatenschap voor een minderjarig meisje. Hij had de moeder van het meisje, een Braziliaanse die de Nederlandse taal niet machtig is, de bijbehorende documenten laten ondertekenen. Daarmee verschaftte N. zich de mogelijkheid een huis voor de helft van de waarde te verkopen. Ook liet hij een auto uit de erfenis op naam van zijn vrouw zetten.

De €200.000 waar het bij de belastingfraude om draait, zou afkomstig zijn van de verkoop van een appartement aan een Servische cliënte van de advocaat. N. was volgens de Orde van advocaten betrokken bij de transactie waarbij het bedrag contant zou zijn voldaan. N. had dat moeten melden, maar deed dat niet. Er werd een onderzoek gestart en hij weigerde de dossiers af te geven.

De Raad van Discipline oordeelt dat N. 'een gevaar vormt voor het vertrouwen in de advocatuur'.

In een aantal gevallen moet een procespartij op grond van de wet verplicht worden bijgestaan door een advocaat. In procedures voor de kantonrechter geldt echter dat partijen in persoon (zonder advocaat) mogen verschijnen

(art. 79 lid 1 Rv). Dit geldt ook voor de gedaagde in een kortgedingprocedure (art. 255 lid 1 Rv) en voor bepaalde verzoekschriftprocedures (art. 261 e.v. Rv). In alle andere gerechtelijke procedures is procesvertegenwoordiging door een advocaat verplicht (art. 79 lid 2 Rv). Dat geldt ook voor de procedures in hoger beroep en cassatie.

Verplichte
procesvertegen-
woordiging

1

Het algemene beeld is dat een advocaat zich vooral bezighoudt met het voeren van gerechtelijke procedures. Dit is natuurlijk een van de kerntaken van de advocaat. Maar veel advocaten – vaak op grotere kantoren – procederen niet of nauwelijks. Zij voeren een adviespraktijk en houden zich bijvoorbeeld bezig met fusies en overnames van ondernemingen, het opstellen van overeenkomsten, bemiddeling of het voeren van onderhandelingen om juridische conflicten te voorkomen of tot een schikking te brengen.

Daar waar een advocaat wel optreedt als procesvertegenwoordiger in een procedure, stelt hij de processtukken op, is hij het aanspreekpunt tijdens zittingen en getuigenverhoren en voert hij het woord tijdens zittingen. Hiermee bepaalt de advocaat, uiteraard in overleg met zijn cliënt, de inhoud en de inzet van het juridische geschil. Tijdens de procedure voert de advocaat ook regelmatig besprekingen, onderhandelingen en correspondentie in het belang van de zaak. Daarnaast moet de advocaat in een procedure taken verrichten met een administratief karakter. Bijvoorbeeld het bewaken van de termijnen voor het aanleveren van stukken, het indienen van stukken bij de rechtbank, het voldoen van het griffierecht en het zorgdragen voor de uitwisseling van informatie en correspondentie tussen de gerechtelijke instantie en de procespartijen.

Taken advocaat

Ten aanzien van procedures bij de Hoge Raad geldt dat deze slechts kunnen worden gevoerd door een advocaat bij de Hoge Raad (art. 407 en art. 409 Rv). Alleen gespecialiseerde advocaten in het arrondissement Den Haag zijn aan te wijzen als advocaat bij de Hoge Raad. Een advocaat die procedeert bij de Hoge Raad wordt cassatieadvocaat genoemd.

Cassatie-
advocaat

Andere rechtshulpverleners

Naast advocaten zijn er ook andere rechtsbijstandverleners actief, die in grote lijnen dezelfde taken verrichten als een advocaat. We zagen al dat in zaken voor de kantonrechter procesvertegenwoordiging door een advocaat niet verplicht is. In art. 80 lid 1 Rv is geregeld dat een partij zich in een dergelijke procedure kan laten bijstaan of zich door een gemachtigde kan laten vertegenwoordigen. De kortgedingprocedure is een uitzondering. Daarin mag iemand zich niet laten bijstaan door een gemachtigde die geen advocaat is, art. 255 lid 1 Rv. Met laten bijstaan wordt bedoeld dat een partij een vertrouwenspersoon (dit kan iedereen zijn, de wet kent daarin geen beperkingen) het woord laat voeren tijdens een zitting. Het begrip bijstand houdt wel in dat de partij zelf ook aanwezig is. Een partij kan zich ook laten vertegenwoordigen door een gemachtigde. De gemachtigde is in dat geval bevoegd de proceshandelingen in naam van de partij te verrichten. Ook een gemachtigde kan iedereen zijn, zolang hij handelingsbekwaam is. In de praktijk treden advocaten of gerechtsdeurwaarders vaak op als gemachtigde, maar ook vertegenwoordigers van rechtsbijstandsverzekeraars, juridisch adviseurs, incassobureaus en verzekeraars.

Vertrouwens-
persoon

Gemachtigde

Verzekerde mag bij procedures eigen advocaat kiezen

In polisvoorwaarden van rechtsbijstandverzekeringen staat vaak dat gerechtelijke procedures worden behandeld door de juristen van de verzekeraar en dat de verzekerde alleen zelf een advocaat mag kiezen als behandeling van de zaak door een advocaat volgens de wet verplicht is. Op 7 november 2013 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie een belangrijk arrest gewezen over rechtsbijstand door verzekeraars. Het Hof heeft geoordeeld dat de verzekerde bij gerechtelijke en administratieve procedures het recht heeft zijn eigen advocaat te kiezen, ongeacht of er sprake is van verplichte procesvertegenwoordiging. Evenmin is daarvoor vereist dat de verzekeraar de zaak heeft doorverwezen naar een externe advocaat. De verzekerde hoeft dus geen genoegen te nemen met een jurist van de verzekeraar.

Schriftelijke volmacht

De rechter kan een gemachtigde vragen om een schriftelijke volmacht te overleggen waaruit blijkt dat hij bevoegd is om de desbetreffende persoon in rechte te vertegenwoordigen (art. 80 lid 2 Rv). Een advocaat of gerechtsdeurwaarder hoeft dat niet, omdat de rechter deze professionals op hun woord moet geloven wanneer ze stellen dat ze met een volmacht handelen (art. 80 lid 3 Rv).

1.4.2 De gerechtsdeurwaarder

Een gerechtsdeurwaarder is een door de Kroon (de Koning en zijn ministers) benoemd openbaar ambtenaar met officiële ambtstaken. De taken, bevoegdheden en de rechtspositie van de gerechtsdeurwaarder zijn geregeld in de Gerechtsdeurwaarderswet. Verder zijn in deze wet waarborgen opgenomen voor de manier waarop een gerechtsdeurwaarder zijn werk moet uitvoeren. We zagen net dat een gerechtsdeurwaarder ook als gemachtigde in een procedure kan optreden. Dit behoort echter niet tot zijn kerntaken.

Gerechtsdeurwaarderswet

Kerntaken

Een gerechtsdeurwaarder heeft drie kerntaken:

- 1 het uitbrengen van exploiten
- 2 het leggen van conservatoir beslag
- 3 het ten uitvoer leggen van uitspraken van de rechter

Ad 1 Het uitbrengen van exploiten

Een exploit is een schriftelijke aanzegging of mededeling van de ene partij aan de andere, die door een gerechtsdeurwaarder wordt ondertekend en uitgebracht. Het ondertekenen en het uitbrengen door de gerechtsdeurwaarder wordt het betekenen van het exploit genoemd. In art. 45 tot en met 66 Rv staan de vereisten voor exploiten en de betekening daarvan.

Betekenen exploit

In de openingscasus schakelt Carcredit een gerechtsdeurwaarder in om de dagvaarding aan Lucas te betekenen.

Ad 2 Het leggen van conservatoir beslag

Als er tussen partijen een geschil bestaat waarover geprocedeerd wordt of gaat worden, is het vaak verstandig om het geld of de zaken waarover het geschil bestaat veilig te stellen. Daarmee voorkom je dat je na een succesvolle afloop van een eventuele procedure alsnog met lege handen staat.

VOORBEELD 1.13

Bo heeft een auto gekocht van Mees en afgesproken dat de levering binnen een week zal plaatsvinden. Wanneer Mees vervolgens weigert de auto daadwerkelijk te leveren en Bo de uitkomst van een gerechtelijke procedure afwacht, loopt zij het risico dat de auto tegen die tijd inmiddels is doorverkocht aan een derde. In plaats daarvan kan Bo beslag laten leggen op de auto, zodat zij bij een voor haar positieve uitspraak van de rechter de auto alsnog zal ontvangen.

De gerechtsdeurwaarder kan in een dergelijk geval, na toestemming door de rechter, conservatoir (bewarend) beslag leggen om – in het geval van voorbeeld 1.13 – de auto veilig te stellen.

**Conservatoir
beslag leggen**

Ad 3 Het ten uitvoer leggen van uitspraken van de rechter

Wanneer een van de partijen zich niet houdt aan de uitspraak van de rechter, dan kan de gerechtsdeurwaarder de nakoming van deze uitspraak afdwingen. Bijvoorbeeld door spullen in beslag te nemen wanneer een veroordeelde weigert deze af te geven, of een woning te ontruimen wanneer de veroordeelde weigert deze woning leeg op te leveren. Het afdwingen van de nakoming van (bijvoorbeeld) een vonnis met behulp van een gerechtsdeurwaarder, wordt de tenuitvoerlegging (of 'executie') van een vonnis genoemd.

**Tenuitvoer-
legging vonnis**

1.5 Griffier, gerechtssecretaris en rechter

Tot slot maken we in deze paragraaf kennis met degenen die vanuit het gerecht betrokken zijn bij een civiele procedure: de administratieve medewerkers, juridische ondersteuning en de rechters.

1.5.1 De griffier

De griffie is de administratieve afdeling van een gerecht. De medewerkers van de griffie beheren de zittingsagenda, de dossiers en het archief. Ook zijn ze het telefonische aanspreekpunt en verzorgen ze de correspondentie met procespartijen of derden. Op de griffie werken mensen in diverse functies: ze worden vaak aangeduid als griffier en ondertekenen in die hoedanigheid ook correspondentie.

Griffie

Griffier

1.5.2 De gerechtssecretaris

Behalve administratieve ondersteuning kennen de gerechten juridische ondersteuners, die vaak worden aangeduid met het overkoepelende begrip gerechtssecretaris. Hieronder vallen: junior juridisch medewerkers,

**Gerechts-
secretaris**

juridisch medewerkers, senior juridisch medewerkers en stafjuristen. De laatsten hebben dikwijls ook nog een beleidsmatige taak in de organisatie. De gerechtssecretaris maakt een voorbereiding van zaken, houdt aantekeningen bij tijdens de zitting, maakt daarvan een proces-verbaal, overlegt na de zitting met de behandelend rechter of rechters (dit heet ook wel 'raadkameren') en schrijft vaak ook een conceptvonnis of -beschikking. Wanneer de gerechtssecretaris op de zitting aanwezig is en zittingsaantekeningen maakt, wordt hij aangeduid als 'griffier'. Dit is verwarrend omdat de administratieve medewerkers van de griffie ook griffier worden genoemd (zie subparagraaf 1.5.1). Het zijn echter twee heel verschillende functies.

• www.linkedin.com, geraadpleegd op 7 maart 2021

Wat doet een griffier precies?

Vrijwel iedereen kent de griffier als degene die naast de rechter zit en alles meetypt. Echter, een griffier doet achter de schermen veel meer dan dat.

Bij het voorbereiden van de zitting bestudeer ik eerst het verzoek, bekijk welke partijen bij de zaak betrokken zijn en controleer of alle stukken compleet zijn. Ik maak een samenvatting van de zaak, waarin ik onder andere de rechtsgronden benoem. Hierop baseert de rechter namelijk zijn oordeel. Vervolgens overhandig ik de zaak aan de rechter met mijn voorbereiding, zodat hij de zaak ook kan voorbereiden. In de rechtszaal zit ik links van de rechter. Hier houd ik alles bij wat er gezegd wordt. Na de zitting raadkameren de rechter en ik eventueel over de zaak. Daaropvolgend werk ik de zittingsaantekeningen uit en schrijf de (concept) uitspraak. Dit heet een beschikking. Deze laat ik controleren en ondertekenen door de rechter. Daarna laat ik de beschikking verzenden naar partijen. Als iemand hoger beroep instelt, omdat diegene het niet eens is met de beslissing van de rechter, dan maak ik een proces-verbaal op. Dit is een officieel zittingsverslag voor het gerechtshof. Het is geweldig om de rechtspraak van zo dichtbij te mogen ervaren!

1.5.3 De rechter

De meeste en belangrijkste beslissingen in civiele procedures worden genomen door de rechter. De rechter is werkzaam op een van de drie soorten gerechten die Nederland telt.

Taak en positie van de rechter

Het is de rechter die aan het einde van de procedure een beslissing moet nemen. In de einduitspraak bepaalt de rechter wie van de partijen (geheel of gedeeltelijk) gelijk krijgt. Daarnaast schrijft de wet voor dat sommige beslissingen nu eenmaal door een rechter genomen moeten worden, ook al is er feitelijk geen sprake van een geschil.

De rechter

VOORBEELD 1.14

Marcel heeft aan Faissal een bedrag van €750 geleend. Ondanks diverse verzoeken van Marcel, weigert Faissal om het bedrag terug te betalen. Ook een sommatiebrief van Marcel helpt niet.

VOORBEELD 1.15

Evi en Sara willen scheiden. Hun huwelijk loopt niet meer en ze zijn het erover eens dat een echtscheiding de enige oplossing is. Kinderen hebben Evi en Sara niet en over de verdeling van de huwelijksgoederengemeenschap bereiken ze snel overeenstemming.

In de twee situaties van voorbeeld 1.14 en 1.15 zal de civiele rechter een beslissing moeten nemen. In het geval van Marcel en Faissal is er duidelijk sprake van een geschil. Zonder tussenkomst van de rechter zal er waarschijnlijk geen oplossing voor dit geschil komen. De rechter zal dus moeten bepalen wie gelijk heeft. Ook in het geval van Evi en Sara moet de civiele rechter eraan te pas komen, ook al is er feitelijk geen sprake van een geschil. Hoewel Evi en Sara het erover eens zijn dat ze willen scheiden, bepaalt de wet dat de ontbinding van het huwelijk door echtscheiding door een rechter moet gebeuren (art. 1:154 BW).

We zagen al dat de rechter in een civiele procedure een lijdelijke rol heeft ten aanzien van de inhoud van de zaak. Het zijn de partijen die bepalen wat de omvang is van het geschil dat aan de rechter wordt voorgelegd. In het verloop van de procedure voert de rechter echter de regie. Zij beslist onder andere of er een zitting wordt gehouden en hoe deze wordt vormgegeven, en neemt beslissingen over bijvoorbeeld het horen van getuigen of het verlenen van uitstel voor het indienen van processtukken. Uiteraard moet de rechter daarbij rekening houden met de wettelijke kaders en de beleidsafspraken uit bijvoorbeeld het Landelijk procesreglement.

Regievoering

Uitgangspunt voor een eerlijke behandeling van een zaak is dat de rechter onpartijdig en onafhankelijk is. De onafhankelijkheid van de rechter moet bestaan ten opzichte van degene die hem benoemt, ten opzichte van partijen en ten opzichte van elke mogelijke invloed van buitenaf. De benoeming van de rechter gebeurt bij koninklijk besluit. Deze benoeming is voor het leven benoemd op grond van art. 117 Gw. In de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren (Wrra) zijn de vereisten voor benoeming tot rechter vastgelegd. Ook zijn in deze wet disciplinaire maatregelen opgenomen die kunnen worden ingezet wanneer een rechter zijn taken en bevoegdheden niet naar behoren uitvoert. In art. 46ca Wrra is opgenomen welke maatregelen aan rechters kunnen worden opgelegd:

Onafhankelijke rechter

Benoeming en ontslag rechter

- a schriftelijke berisping
- b inhouding van salaris tot een bedrag van ten hoogste het salaris over een halve maand
- c schorsing voor de duur van ten hoogste drie maanden
- d ontslag

Ook ten opzichte van partijen en derden die in een procedure een rol spelen, moet de rechter onpartijdig zijn. Om de schijn van partijdigheid zo veel mogelijk te vermijden, mogen rechters zelf geen belangen hebben in een zaak of te nauw betrokken zijn bij een van de partijen. Zo mag de rechter bijvoorbeeld geen zaak behandelen waarbij een van zijn familieleden betrokken is.

Om de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechter te waarborgen, is door de gerechten een leidraad opgesteld, waarvan een gedeelte hierna is opgenomen.

● www.rechtspraak.nl, geraadpleegd op 7 maart 2021

Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties van de rechter in de rechtspraak

Iedereen die in Nederland bij een rechtszaak betrokken raakt, moet erop kunnen vertrouwen dat het er in de rechtszaal eerlijk aan toe gaat.

Gezins- en familieverbanden

De rechter zorgt ervoor dat hij/zij geen zaken behandelt waarbij (ex-) echtgenoten, (ex-)partners of nauwe verwanten van de rechter betrokken zijn als procespartij. De rechter behandelt bij voorkeur ook geen zaken waarbij (ex-)echtgenoten, (ex-)partners of nauwe verwanten eerder als rechter betrokken zijn geweest. Bij nauwe verwanten valt te denken aan (schoon)ouders of (pleeg/stief)kinderen.

Nevenfuncties van de rechter

De rechter behandelt geen zaken waarbij hij/zij via een nevenfunctie zo betrokken is dat de onpartijdigheid ter discussie kan komen te staan. Deze aanbeveling slaat ook op vroegere nevenfuncties die de rechter in de laatste drie jaar heeft gehad. Bij nevenfuncties valt bijvoorbeeld te denken aan een lidmaatschap van een bestuur, maar ook aan politieke nevenfuncties zoals het lidmaatschap van de gemeenteraad. Het is onwenselijk dat een rechter zaken behandelt van bijvoorbeeld een sportvereniging waar hij/zij zelf in het bestuur zit, of zaken waarbij een gemeente betrokken is waar de rechter zelf in de gemeenteraad zit. Bij politieke nevenfuncties moet een rechter zich er altijd van bewust zijn dat dit zijn/haar onpartijdigheid kan beïnvloeden.

Verschillende soorten gerechten

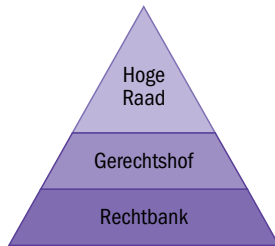
Gerechten

In Nederland worden drie gerechten onderscheiden (art. 2 Wet RO):

- 1 de rechtbanken
- 2 de gerechtshoven
- 3 de Hoge Raad

Hiërarchie

In figuur 1.3 wordt de hiërarchie (rangorde) tussen de gerechten weergegeven. Deze is relevant voor de vraag naar de absolute bevoegdheid (ook wel competentie) van de rechter, die later aan de orde komt.

FIGUUR 1.3 Hiërarchie tussen gerechten

Rechtbank

In de Wet RO zijn regels met betrekking tot de rechtbank opgenomen in art. 40 tot en met 57. Zoals uit figuur 1.3 blijkt, is de rechtbank de 'laagste' rechter in Nederland. Dit betekent dat in eerste aanleg alle civiele zaken in principe bij de rechtbank aangebracht moeten worden. Met in eerste aanleg wordt bedoeld de rechter waar een zaak voor de eerste keer aanhangig moet worden gemaakt.

In eerste aanleg

Er zijn elf rechtbanken in Nederland. Elke rechtbank is gevestigd in een bepaald geografisch gebied: het arrondissement, waarvan er dus ook elf zijn. In de Wet op de rechterlijke indeling (Wet RI) zijn de gerechten en arrondissementen bepaald. Volgens art. 1 Wet RI zijn dat:

Arrondissement
Wet op de rechterlijke indeling

- de rechtbank Amsterdam
- de rechtbank Den Haag
- de rechtbank Gelderland
- de rechtbank Limburg
- de rechtbank Midden-Nederland
- de rechtbank Noord-Holland
- de rechtbank Noord-Nederland
- de rechtbank Oost-Brabant
- de rechtbank Overijssel
- de rechtbank Rotterdam
- de rechtbank Zeeland-West-Brabant

Herziening gerechtelijke kaart

Op 1 januari 2013 trad de Wet herziening gerechtelijke kaart in werking. Het doel van deze wet is de samenwerking tussen diverse gerechten te verbeteren en verdere specialisatie mogelijk te maken. Door deze wet zijn de indeling en werkgebieden van de gerechten ingrijpend veranderd. Het aantal arrondissementen en rechtbanken is verminderd van negentien naar elf en het aantal ressorten gerechtshoven van vijf naar vier. Veel gerechtelijke instanties hebben een nieuwe naam gekregen: zo heette de rechtbank Oost-Brabant tot 2013 de rechtbank 's-Hertogenbosch en bestaat de rechtbank Limburg uit de oude rechtbank Roermond en de rechtbank Maastricht. In rechterlijke uitspraken van vóór 2013 komen we deze oude namen nog tegen.

Zittingsplaatsen De rechtbanken hebben verschillende zittingsplaatsen, ook wel rechtspraaklocaties genoemd. Zo heeft rechtbank Den Haag als locaties: Den Haag, Gouda en Leiden. Uitzondering vormt de rechtbank Amsterdam, die maar één rechtspraaklocatie heeft. In het Besluit zittingsplaatsen gerechten worden de zittingsplaatsen van rechtbanken en gerechtshoven aangewezen. Dit besluit is de algemene maatregel van bestuur waarnaar art. 21b lid 1 RO verwijst.

**Besluit zittings-
plaatsen
gerechten**

De elf rechtbanken zijn onderverdeeld in afdelingen, teams en/of kamers. De precieze bestuurlijke organisatie verschilt per gerecht. Per rechtbank kan de organisatie en gehanteerde terminologie worden teruggevonden in de zogenoemde bestuursreglementen en zaakverdelingsreglementen (art. 21 Wet RO), die kunnen worden geraadpleegd op www.rechtspraak.nl. In de zaakverdelingsreglementen is te zien welke categorieën zaken door de rechtbanken worden behandeld. Deze categorieën zijn ondergebracht bij de rechtsgebieden bestuursrecht, civiel recht en strafrecht. Een aantal rechtbanken behandelt zaken in een extra rechtsgebied dat betrekking heeft op een of meer landelijke specialismen, zoals zeerecht, internationale kinderontvoeringen en luchtvaartzaken. In de bestuursreglementen is opgenomen welke onderverdeling in afdelingen, teams en kamers de desbetreffende rechtbank hanteert.

**Zaakverdelings-
reglementen**

**Bestuurs-
reglementen**

Gerechtshof

Het gerechtshof (ook wel het hof genoemd) is de tweede gerechtelijke instantie in Nederland. De Wet RO bevat in art. 58 tot en met 71 een aantal bepalingen over het gerechtshof. Het gerechtshof behandelt en beslist in hoger beroepszaken. Het gerechtshof is, na de rechtbank, de tweede feitenrechter. In beginsel beoordeelt het gerechtshof de hele zaak opnieuw, inclusief de feiten, en doet de zaak van de rechtbank helemaal over. Daarbij zijn de grenzen die partijen aan het hoger beroep stellen bepalend. Behalve dat het gerechtshof recht spreekt in hoger beroep, bepaalt de wet dat het hof in bepaalde uitzonderlijke gevallen als rechter in eerste aanleg fungeert. Een voorbeeld hiervan is art. 66 RO, waarin het gerechtshof is aangewezen als rechter in eerste aanleg voor de behandeling van bepaalde ondernemingsrechtelijke zaken.

Hoger beroep

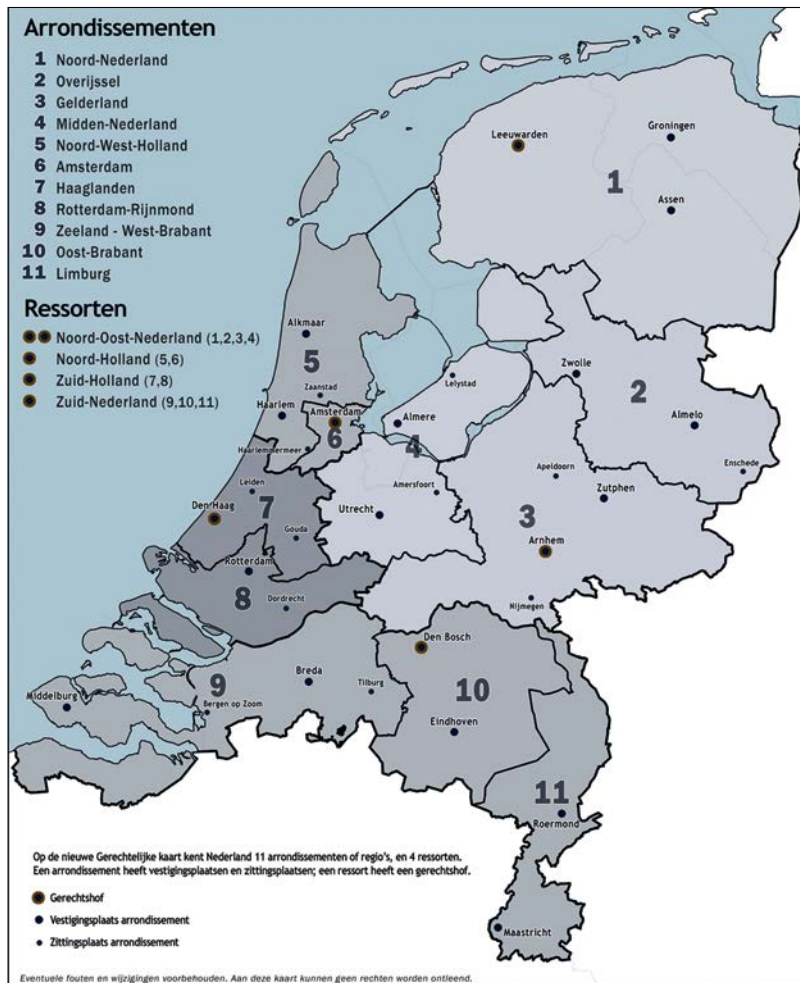
Eerste aanleg

Ressort

Er zijn vier gerechtshoven. Het geografische gebied waarin het gerechtshof is gevestigd, wordt een ressort genoemd en daarvan zijn er dus ook vier. Dit zijn: Amsterdam, Arnhem-Leeuwarden, Den Haag en Den Bosch. Een aantal arrondissementen samen vormt een ressort. De arrondissementen Noord-Holland en Amsterdam vormen bijvoorbeeld samen het ressort Amsterdam. Ook de gerechtshoven zijn onderverdeeld in afdelingen, teams en/of kamers, waar de diverse rechtsgebieden worden behandeld en over geschillen binnen deze rechtsgebieden wordt beslist.

Op www.rechtspraak.nl is informatie over alle arrondissementen, gerechten en rechtspraaklocaties terug te vinden.

Arrondissementen, gerechten en rechtspraaklocaties

Bron: Jan-Willem van Aalst, Wikimedia Commons

Hoge Raad

De hoogste rechter in Nederland is de Hoge Raad. Er is één Hoge Raad, gevestigd in Den Haag. In de Wet RO komt de Hoge Raad aan de orde in art. 72 tot en met 83.

De Hoge Raad is de cassatierechter en geen feitenrechter. Als cassatierechter beoordeelt de Hoge Raad dan ook niet opnieuw de feiten. Op grond van art. 79 Wet RO kan de Hoge Raad een uitspraak van een lagere rechter alleen vernietigen wanneer er sprake is van:

- 1 verzuim van vormen die op straffe van nietigheid in acht moeten worden genomen
- 2 schending van het recht

Daarmee zijn er in Nederland in beginsel dus twee feitenrechtters (de rechtbank in eerste aanleg en het gerechtshof in hoger beroep) en één cassatierechter (de Hoge Raad).

Cassatierechter

De Hoge Raad is verdeeld in vier kamers:

- Eerste kamer (civiele kamer)
- Tweede kamer (strafkamer)
- Derde kamer (belastingkamer)
- Vierde kamer (ombudskamer)

VOORBEELD 1.16

Tussen fietser Ella en automobilist Riley heeft een aanrijding plaatsgevonden. Ella stelt dat Riley door rood is gereden. Riley betwist dat en stelt dat Ella juist door rood is gereden. Uiteindelijk vordert Ella bij de rechtbank een schadevergoeding van Riley van €8.000 op grond van onrechtmatige daad. Om de feiten duidelijk te krijgen, worden bij de rechtbank diverse bewijsstukken overgelegd en getuigen gehoord. De rechtbank wijst in eerste aanleg de vordering van Ella af. Ella gaat in hoger beroep bij het gerechtshof. Het hof doet de zaak geheel over en beoordeelt opnieuw alle feiten en omstandigheden. Wederom worden stukken aangedragen en worden er getuigen gehoord. Het hof wijst in hoger beroep de vordering van Ella toe. Riley gaat in cassatie bij de Hoge Raad en stelt dat het gerechtshof ten onrechte niet heeft gemotiveerd waarom is vastgesteld dat het niet anders kan dan dat Riley door rood moet zijn gereden. De Hoge Raad vernietigt in cassatie het arrest van het hof, omdat volgens de Hoge Raad niet is voldaan aan het motiveringsbeginsel. De Hoge Raad verwijst de zaak terug naar het gerechtshof om in de zaak opnieuw te beslissen.

Uit voorbeeld 1.16 blijkt dat de Hoge Raad niet nogmaals de feiten beoordeelt. Als cassatierechter oordeelt de Hoge Raad alleen of het gerechtshof de voorgeschreven juridische procedure heeft gevolgd en het recht juist heeft toegepast. In deze zaak vernietigt de Hoge Raad het arrest van het hof, omdat het onvoldoende is gemotiveerd (art. 30 Rv).

• www.hogeraad.nl, geraadpleegd op 7 maart 2021

Prejudiciële vragen

Rechtbanken en hoven kunnen sinds 1 juli 2012 prejudiciële vragen stellen aan de civiele kamer van de Hoge Raad. Sinds 1 januari 2016 kunnen ook prejudiciële vragen worden gesteld aan de belastingkamer van de Hoge Raad.

Een prejudiciële vraag is een rechtsvraag van een rechter aan de Hoge Raad over de uitleg van een rechtsregel. Daaraan kan behoefte bestaan als de Hoge Raad over die vraag niet eerder heeft beslist. Het gaat om vragen die zich voordoen in een concrete zaak die bij een rechtbank of hof in behandeling is.

De mogelijkheid tot het stellen van prejudiciële vragen is verbonden aan een aantal voorwaarden: zo moet een antwoord op deze vraag nodig zijn voor het nemen van een beslissing in een zaak en dezelfde vraag moet aan de orde zijn in een groot aantal samenhangende zaken, bijvoorbeeld een massavordering.

Partijen en derden kunnen opmerkingen in een prejudiciële procedure bij de belastingkamer digitaal indienen via het portaal van de Hoge Raad. In civiele zaken is dit niet mogelijk.

Enkelvoudige en meervoudige rechtspraak

Bij de rechtbank is het uitgangspunt dat zaken worden behandeld en beslist door één rechter. We noemen deze alleensprekende rechter ook wel een enkelvoudige kamer van de rechtbank. Deze regel is terug te vinden in art. 15 lid 1 Rv. In bepaalde gevallen kan de rechter de zaak verwijzen naar een meervoudige kamer, bestaande uit drie rechters (art. 15 lid 2 Rv). Dat gebeurt als het gaat om een complexe zaak of een zeer ingrijpende beslissing, zoals de beëindiging van het ouderlijk gezag.

Rechtbank

Enkelvoudige kamer

Meervoudige kamer

De rechters bij het gerechtshof worden raadsheren genoemd (dit geldt ook voor vrouwelijke rechters). Bij het gerechtshof worden zaken op grond van art. 16 lid 1 Rv in beginsel behandeld en beslist door een meervoudige kamer van drie rechters, behoudens bij de wet bepaalde uitzonderingen. Een belangrijke uitzondering is art. 344 Rv, dat bepaalt dat zaken bij binnenkomst door een enkelvoudige kamer in behandeling worden genomen en voorbereid, en op een later moment naar de meervoudige kamer worden doorverwezen. Ook in andere gevallen kan een zaak door slechts één raadsheer worden behandeld.

Gerechtshof

• www.rechtspraak.nl, geraadpleegd op 7 maart 2021

Comparitie na aanbrengen

De comparitie na aanbrengen is een zitting in hoger beroep die zo snel mogelijk na het aanbrengen van de zaak bij het hof wordt gehouden. Het doel is het beproeven van een schikking en/of het maken van regieafspraken.

De comparitie na aanbrengen wordt meestal geleid door één rechter, de raadsheer-commissaris. In sommige zaken kan deze voor een meervoudige kamer van drie raadsheren worden gehouden. Op het moment van deze comparitie is het geschil in hoger beroep over het algemeen nog niet nauwkeurig omljnd. Beide partijen krijgen de gelegenheid om mondeling bezwaren tegen het vonnis in eerste aanleg naar voren te brengen. Zo wordt duidelijk wat waarschijnlijk de inzet van de procedure in hoger beroep zal zijn. Partijen leggen zich hiermee uiteraard niet vast voor een eventueel vervolg van de procedure. De raadsheer-commissaris zal de zaak met partijen bespreken en zo mogelijk inzicht bieden in de sterke en zwakke kanten van de positie van partijen, uitgaande van de aanwezige stukken en de stand van zaken op dat moment. De raadsheer-commissaris zal ter zitting onderzoeken of er een basis is voor een minnelijke regeling. Als er geen regeling tot stand komt, zullen eventueel procedureafspraken worden gemaakt.

Hoge Raad

De rechters bij de Hoge Raad worden, net als bij het hof, raadsheren genoemd. De Hoge Raad behandelt en beslist zaken, behoudens bij de wet genoemde uitzondering, in een meervoudige kamer van vijf rechters (art. 17 lid 1 Rv). In bepaalde gevallen kan een zaak door drie rechters van die meervoudige kamer worden behandeld en beslist (art. 17 lid 2 Rv). Zaken worden bij binnenkomst eerst door een enkelvoudige kamer in behandeling genomen en voorbereid, waarna ze naar de meervoudige kamer worden doorverwezen (art. 408a lid 1 en 2 Rv).

• www.rechtspraak.nl, geraadpleegd op 7 maart 2021

Raad voor de rechtspraak

De Raad voor de rechtspraak is het overkoepelende bestuur van de Rechtspraak, die verder bestaat uit de elf rechtbanken, de vier gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven. De Raad maakt deel uit van de rechterlijke macht, maar valt niet onder het gezag van de minister van Rechtsbescherming of enig ander overheidsorgaan.

De algemene taak van de Raad is te bevorderen dat de gerechten hun werk – rechtspreken – goed kunnen doen. De wettelijke taken van de Raad zijn daarvan afgeleid. De Raad voor de rechtspraak spreekt zelf geen recht, maar zorgt ervoor dat er recht kan worden gesproken. De Raad behartigt de belangen van de gerechten bij politiek en bestuur, in het bijzonder bij de minister van Rechtsbescherming. De Raad bevordert de kwaliteit van rechtspreken, verzorgt de financiën, houdt toezicht en ondersteunt de bedrijfsvoering van de gerechten.

Jaarlijks geeft de Raad zo'n 40 à 50 adviezen over wets- en beleidsvoorstellen. De Raad stelt adviezen op over nieuwe wetgeving en beleid na overleg met de gerechten.

Samenvatting

Het Nederlandse rechtssysteem kan worden ingedeeld in het publiekrecht en het privaatrecht. In het publiekrecht heeft de overheid altijd een rol in haar relatie tot burgers of bedrijven. Het privaatrecht (ook burgerlijk recht of civiel recht genoemd) gaat over alle juridische verhoudingen tussen personen onderling.

Het materiële burgerlijk recht omvat inhoudelijke rechten en plichten. Dit zijn rechtsregels om situaties, rechtsverhoudingen en handelingen juridisch te definiëren en te kwalificeren. Het formele burgerlijk recht (burgerlijk procesrecht) bepaalt welke procedureregels van toepassing zijn. Het burgerlijk procesrecht omvat voorschriften en procedureregels waarmee een persoon in een civiele procedure zijn materiële rechten en plichten kan effectueren, laten vaststellen, tot stand laten brengen, wijzigen of beëindigen.

De belangrijkste functies van het burgerlijk procesrecht zijn:

- het handhaven en beïnvloeden van materiële burgerlijke rechten en plichten

- het voorkomen van een gerechtelijke procedure
- het voorkomen van eigenrichting

Als bronnen van burgerlijk procesrecht gelden diverse nationale wetten, zoals het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) en de Wet op de rechterlijke organisatie (Wet RO). Belangrijke uitwerkingen van deze wetten zijn vastgelegd in Landelijk procesreglementen voor civiele zaken. Daarnaast bestaan als bronnen van burgerlijk procesrecht diverse internationale verdragen en internationale regelgeving, zoals de EEX-Verordening en het EVRM. Een laatste rechtsbron wordt gevormd door de jurisprudentie.

Uit de verschillende rechtsbronnen vloeit een aantal algemene uitgangspunten voor het burgerlijk procesrecht voort. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- het recht op rechtspraak en rechtsbijstand
- de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van rechters
- het beginsel van hoor en wederhoor
- het recht op een behandeling en beslissing binnen een redelijke termijn
- de openbaarheid van de zitting en de uitspraak
- het motiveringsbeginsel
- het verbod van rechtsweigeren voor de rechter en de verplichting tot het geven van een beslissing
- het beginsel van partijautonomie
- de ambtshalve aanvulling van rechtsgronden

Deze uitgangspunten vormen enerzijds een leidraad voor de rechter bij de procesvoering, anderzijds een waarborg voor partijen voor een deugdelijke en eerlijke procedure.

Procespartijen kunnen worden onderscheiden in natuurlijke personen en rechtspersonen. Is een procespartij handelingsonbekwaam, dan moet zij zich laten vertegenwoordigen door een wettelijke vertegenwoordiger die optreedt als formele procespartij. De vertegenwoordigde is in dat geval de materiële procespartij.

Rechtsbijstandverleners bestaan uit advocaten en anderen, onder wie professionele personen zoals juristen van rechtsbijstandsverzekeraars. In beginsel kan echter iedereen als gemachtigde optreden. In procedures bij de kantonrechter (en voor een gedaagde in kort geding) bestaat er geen verplichte procesvertegenwoordiging. In andere procedures moeten partijen zich laten vertegenwoordigen door een advocaat.

De gerechtsdeurwaarder is een door de Kroon benoemde openbaar ambtenaar met officiële ambtstaken. Zijn kerntaken bestaan uit het uitbrengen van exploitatie, het leggen van conservatoir beslag en het executeren van rechterlijke uitspraken.

De griffie vormt de administratie van een gerecht.

De gerechtssecretaris is de juridische ondersteuner van de rechter. Dit kunnen zijn: junior juridisch medewerkers, juridisch medewerkers, senior juridisch medewerkers en stafjuristen.

De rechter neemt de procedurele en inhoudelijke beslissingen in de procedure. Zij voert de regie over de procedure en is onpartijdig en onafhankelijk.

De gerechtelijke instanties kunnen worden onderscheiden in rechtbanken, gerechtshoven en de Hoge Raad. De rechtbank behandelt zaken in eerste aanleg (eerste feitenrechter). Uitgangspunt is dat zaken worden behandeld door de enkelvoudige kamer (één rechter). Wanneer er hoger beroep wordt ingesteld, dan gaat de zaak naar het gerechtshof (tweede feitenrechter). In beginsel worden zaken bij het hof behandeld door de meervoudige kamer (drie rechters). De Hoge Raad is de cassatierechter. Hij beoordeelt de feiten niet opnieuw, maar kijkt alleen of er sprake is van verzuim van vormen of schending van het recht. De meeste zaken bij de Hoge Raad worden behandeld door de meervoudige kamer (vijf rechters). De Raad voor de rechtspraak is het overkoepelende bestuur van de Rechtspraak. De Raad bevordert de kwaliteit van rechtspreken, verzorgt de financiën, houdt toezicht en ondersteunt de bedrijfsvoering van de gerechten.

Studie-eindvragen

- 1.1** Geef bij elke situatie aan of het om materieel of formeel burgerlijk recht gaat.
- a** Nina koopt bij garage Geluk een nieuwe auto. Partijen spreken af dat de auto een maand na aankoop zal worden geleverd en dat Nina de auto bij levering moet betalen.
 - b** Nina botst bij het ophalen van haar auto tegen een op het terrein van de garage geparkeerde auto. Zowel haar eigen auto als de geparkeerde auto raakt beschadigd.
 - c** Nina ontvangt een dagvaarding waarin een schadevergoeding van €5.000 van haar wordt geëist door Sem, de eigenaar van de beschadigde auto.
 - d** Nina wordt door de advocaat van Sem tijdens een getuigenverhoor ondervraagd over de toedracht van de schade.
 - e** Nina betaalt de schadevergoeding van €5.000 aan Sem.
- 1.2** Geef bij elke casus aan welke functie het burgerlijk procesrecht vervult.
- a** Dommelen bv ontvangt namens Multigebak bv, na diverse sommaties wegens achterstallige betalingen, een processtuk waarin Multigebak bv betaling van de openstaande rekeningen à €1.000 eist.
 - b** Omar gebruikt sinds 25 jaar het straatje dat hoort bij het huis van Noud om zijn achtertuin te bereiken. Noud verkoopt zijn huis aan Liv, die bezwaar maakt tegen het gebruik van het straatje door Omar. Omar stelt het recht van overpad te hebben verworven. Liv brengt daar echter tegenin dat dit nooit is vastgelegd en dat dit recht dan ook niet bestaat. Omar besluit zich tot de rechter te wenden.
 - c** Na een emotionele breuk met haar vriend is Sanne weer vrijgezel. Een half jaar later ontmoet zij Ivan en na een paar maanden gaan zij samenwonen. De ex-vriend van Sanne komt hier achter en is woest. Hij begint Sanne en Ivan te stalken. Enige tijd later vinden er vernielingen plaats aan het huis waar Sanne en Ivan wonen en wordt de auto van Sanne beschadigd. Sanne en Ivan vermoeden dat de vernielingen het werk zijn van Sannes ex en Ivan wil hem persoonlijk gaan aanpakken. Sanne besluit zich tot de rechter te wenden.
- 1.3** In een procedure tussen Zakeninformatie.nl bv en Zakeninfo bv (inzake een conflict over de handelsnaam) stelt Zakeninformatie.nl correspondentie aan de orde waaruit blijkt dat Zakeninfo in eerste instantie niet geprotesteerd heeft tegen het gebruik van de naam Zakeninformatie.nl. De rechter besluit zonder nadere motivering om de correspondentie niet toe te laten tot het proces.
Welke uitgangspunten worden hier geschonden en op grond waarvan?

- 1.4** Sepp en Elin zijn in een gerechtelijke procedure verwickeld, omdat Sepp bij de verkoop van een pand aan Elin niet gemeld zou hebben dat er daklekkage was. Elin stelt dat er sprake is van een verborgen gebrek en vordert ontbinding van de koopovereenkomst. In zijn uitspraak oordeelt de rechter dat de koopovereenkomst vernietigd moet worden, omdat er sprake is van bedrog (een wilsgebrek: art. 3:44 BW). Welk uitgangspunt is hier in het geding en waarom?
- 1.5** Martijn is een procedure gestart tegen zijn ex-vrouw Rosa. In de procedure verzoekt Martijn om een omgangsregeling met zijn kinderen. In de echtscheidingsprocedure heeft de rechter Martijn de omgang met zijn kinderen ontzegd vanwege het feit dat hij zich in het verleden schuldig heeft gemaakt aan seksueel grensoverschrijdend gedrag richting zijn kinderen. Bij de mondelinge behandeling van de zaak willen Martijns vrienden hem ondersteunen, maar hun wordt de toegang tot de zittingszaal ontzegd. Vervolgens opent de rechter de mondelinge behandeling met de woorden: 'Zo meneer, u bent van mening dat u uw pedofiele gedrag inmiddels onder controle heeft?' Martijn is woedend over de gang van zaken.
- a** Is het openbaarheidsbeginsel geschonden nu Martijns vrienden de toegang tot de zittingszaal is geweigerd?
 - b** Hoe kan Martijn (proberen te) voorkomen dat de rechter de zaak verder behandelt?
- 1.6** Volleybalvereniging Smash start een procedure waarin zij Zalencentrum De Kurk bv dagvaardt. De Kurk heeft altijd een vergaderruimte ter beschikking gesteld aan Smash, maar laat Smash niet meer toe tot de ruimte als gevolg van een vechtpartij die heeft plaatsgevonden tussen een oud-bestuurslid van Smash en een van de gasten op een bruiloft die in De Kurk werd gevierd. Smash eist dat De Kurk haar wekelijks in de gelegenheid stelt de vergaderruimte te gebruiken.
- a** Bij welk soort gerechtelijke instantie moet Smash de procedure aanhangig maken?
 - b** Kan deze procedure worden aangemerkt als een collectiviteitsactie? Zo ja: op grond waarvan? Zo nee: waarom niet?
- 1.7** Geef van de volgende handelingen aan door welke deelnemer(s) aan het burgerlijk procesrecht deze handeling wordt verricht.
- a** Het schrijven van een processtuk waarmee een procedure wordt gestart.
 - b** Het betekenen van zo'n processtuk.
 - c** Het maken van een conceptuitspraak.
 - d** Het 'doen' van een uitspraak.
 - e** Het maken van een proces-verbaal ter zitting.
 - f** Het ten uitvoer leggen van een rechterlijke uitspraak.
- 1.8** Geef van de volgende stellingen aan of deze juist of onjuist zijn en leg uit waarom.
- a** Het gerechtshof beoordeelt de feiten opnieuw.
 - b** Bij de Hoge Raad wordt de zaak altijd door de meervoudige kamer behandeld.
 - c** Een rechtbank heeft verschillende zittingsplaatsen.